

Univerzita Palackého v Olomouci

Právnická fakulta

Robert Janda

Použití agenta v trestním právu

Diplomová práce

Olomouc 2020

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Použití agenta v trestním právu“ vypracoval samostatně a citoval jsem všechny použité zdroje.

V Olomouci dne 1.3.2020

.....

Robert Janda

Poděkování

Tímto bych rád poděkoval vedoucí mé diplomové práce JUDr. Bronislavě Coufalové, Ph.D. za cenné a užitečné rady, připomínky a komentáře při tvorbě této práce.

Obsah

Použité zkratky	6
Úvod	7
1 Operativně pátrací prostředky	9
1.1 Operativně pátrací činnost	9
1.2 Podpůrné operativně pátrací prostředky	9
1.3 Vývoj právní úpravy operativně pátracích prostředků	13
1.4 Orgány oprávněné k využití operativně pátracích prostředků	14
1.5 Využívání operativně pátracích prostředků na základě zákona a v souladu se zákonem	17
2 Použití agenta	20
2.1 Osoba agenta.....	21
2.2 Utajení agenta	23
2.3 Beztrestnost agenta	23
2.4 Povolení k použití agenta	25
2.5 Ochrana práv druhých	26
2.6 Způsobení škody agentem	27
2.7 Hodnocení agentovy práce	28
3 Agent kontrolor vs. Agent provokatér	32
3.1 Hranice policejní provokace	33
3.2 Judikatura ESLP	34
3.3 Judikatura Ústavního soudu.....	35
3.4 Judikatura Nejvyššího soudu	38
3.5 Stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu	39
4 Zahraniční právní úprava	40
4.1 Slovenská právní úprava.....	40
4.2 Právní úprava USA	41
4.2.1 Sting operation	42
4.2.2 Defence of entrapment	43
5 Úvaha de lege ferenda	45
Závěr	47
Seznam použitých zdrojů	50
Příloha č. 1	54
Shrnutí	57

Summary	58
Klíčová slova	59
Keywords	60

Použité zkratky

TŘ	zákon č. 141/1961 Sb., zákon o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů
TrZ	zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
PolČR	zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů
VězSI	zákon č. 555/1992 Sb., zákon o Vězeňské a justiční strážci České republiky, ve znění pozdějších předpisů
CelSpr	zákon č. 17/2012 sb., zákon o Celní správě ČR, ve znění pozdějších předpisů
zákon o GIBS	zákon č. 341/2011 Sb., zákon o Generální inspekci bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů
LPS	ústavní zákon č. 2/1993 Sb., ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb., Listina základních práv a svobod
Úmluva	Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod
EÚLP	Evropská úmluva o lidských právech
JŘStZast,	Vyhláška č. 23/1994 Sb., Vyhláška Ministerstva spravedlnosti o jednacím řádu státního zastupitelství

Úvod

Tato diplomová práce se zabývá jedním ze tří operativně pátracích prostředků stanovených v § 158b trestního řádu, a to institutem použití agenta. Obecně operativně pátrací prostředky slouží k získávání skutečností důležitých pro trestní řízení. Zejména je jich využíváno v boji s organizovaným zločinem, který může svým rozsahem představovat značné nebezpečí pro společnost a může silně ovlivňovat obchodní, politické, společenské a další vztahy. Co se samotného institutu použití agenta týče, trestní řád relativně přesně vymezuje, v jakých případech, respektive při vyšetřování kterých trestných činů je možno tohoto institutu využít.

Operativně pátrací prostředky jsou zakotveny v ustanovení § 158b trestního řádu. Použití agenta v ustanovení § 158e trestního řádu. Institut použití agenta s sebou přináší řadu otázek a potenciálních problémů, se kterými se musí právní řád a následně judikatura vypořádat.

Hlavním cílem této diplomové práce je celistvý pohled na institut použití agenta zahrnující nejvýznamnější judikáty související s tímto institutem.

Dále bych chtěl v této práci nalézt odpovědi na následující výzkumné otázky:

1. Je česká právní úprava týkající se beztrestnosti agenta precizní, nebo je zde prostor pro zlepšení? Nebylo by vhodné stanovit jeho beztrestnost jiným způsobem?

Hypotéza: Beztrestnost agenta je v českém právním řádu stanovena naprosto jasně za pomoci taxativního výčtu. Ten už je však v současnosti poměrně rozsáhlý, proto by možná bylo elegantnějším řešením uzákonit obecnou beztrestnost agenta a následně za pomoci taxativního výčtu stanovit trestné činy, pro které tato beztrestnost neplatí.

2. Nebylo by vhodné do české právní úpravy zařadit i institut agenta provokatéra?

Hypotéza. Institut agenta provokatéra je nepochybně progresivnějším prostředkem v boji s organizovaným zločinem. Tato progresivita je však umožněna na úkor oslabení základních lidských práv, což je v demokratické právní společnosti nežádoucí.

3. Jaké jsou hranice policejní provokace v České republice?

Hypotéza: V české republice je policejní provokace zcela nepřipustná. Aby však česká právní úprava byla v souladu s principem předvídatelnosti, je nutné, aby byly jasně určeny hranice

oné policejní provokace. Tyto hranice dlouho určovala pouze judikatura, v současnosti už je však policejní provokace jasně definována.

Mnoho kvalifikačních prací zpracovávajících toto téma bychom nenašli, některé však přece jen existují. Co se literatury a odborných článků týče, situace je podobná. Nejedná se o téma, o kterém by na vnitrostátní úrovni byly napsány stovky článků, na druhou stranu však nejde ani o téma, o kterém by nikde v odborné literatuře nebyla ani zmínka. Některé jednotlivé části tohoto institutu jsou již ze zákona zcela jasné a přehledné. Pravděpodobně proto nebyl důvod o nich nikde polemizovat, ani je zvlášť rozebírat. Jiné součásti této problematiky, jako například beztrestnost agenta, však nabízí větší množství variant úpravy, a i proto je jim věnováno větší množství článků. Celkově bych tedy shrnul, že je možné nalézt dostatečné množství zdrojů, občas je však třeba zahrnout i zdroje staršího data. Starším datem mám však na mysli dobu kolem roku 2000, což v právním světě, kde bychom našli instituty staré tisíce let, není žádný velký problém. Zvláště přihlédneme-li k tomu, že úprava použití agenta je novelizována jen výjimečně.

Tato práce skládá z pěti kapitol. První kapitola zahrnuje teoretické zakotvení operativně pátracích prostředků a jejich vývoj. Druhá kapitola se věnuje čistě agentovi, konkrétně zde bude zodpovězeno, kdo může být agentem, jak se zajišťuje nasazení agenta a jak se hodnotí jeho činnost. Třetí kapitola se zabývá srovnáním agenta kontrolora a agenta provokatéra, blíže nastiňuje také vývoj pojmu policejní provokace, shrnuje nejvýznamnější judikáty zahrnující tuto problematiku, a to jak judikáty vnitrostátních soudů, tak judikáty Evropského soudu pro lidská práva. Čtvrtá kapitola je věnována slovenské a americké úpravě tohoto institutu se zaměřením na agenta provokatéra, který je v těchto zemích uzákoněn. Pátá kapitola pojednává o možném stavu *de lege ferenda*, tedy o tom, jak by mohla právní úprava tohoto institutu v České republice vypadat, případně v čem by se mohla inspirovat zahraniční úpravou.

Tato diplomová práce vychází z právní úpravy platné a účinné ke dni 1. 3. 2020.

1 Operativně pátrací prostředky

Operativně pátracími prostředky se obecně rozumí souhrn speciálních opatření policejních orgánů uskutečňovaných podle trestního řádu a v souladu s dalšími právními předpisy, jejichž účelem je předcházení, odhalování a objasňování trestné činnosti, jakož i pátrání po skrývajících se pachatelích, pátrání po hledaných nezvěstných osobách a pátrání po věcných důkazech. Cílem použití operativně pátracích prostředků je opatření potřebných podkladů k zahájení trestního řízení.¹ Operativně pátracími prostředky ve smyslu trestního řádu jsou předstíraný převod (§ 158c TR), sledování osob a věci (§ 158d TR) a použití agenta (§ 158e TR). Výčet uvedených operativně pátracích prostředků je taxativní a nelze ho rozšiřovat o další případy, zákonem výslovně neupravené, a to ani per analogiam.²

1.1 Operativně pátrací činnost

Operativně pátrací činností rozumíme ucelený systém speciálních kriminalistických postupů a metod používání operativně pátracích prostředků a podpůrných operativně pátracích prostředků uskutečňovaný oprávněným policejním útvarem podle zvláštních právních předpisů a z nich vycházejících interních aktů řízení, převážně utajovaným způsobem, zaměřený k ochraně zájmů chráněných zákony a mezinárodními smlouvami v trestně právní oblasti.³ Systém postupů operativně pátrací činnosti spočívá v *soustavném získávání, shromažďování, prověřování, případně rozpracovávání operativních informací* se zaměřením na ochranu zájmů chráněných zákony a mezinárodními smlouvami, jimiž je Česká republika vázána.⁴

1.2 Podpůrné operativně pátrací prostředky

¹ NĚMEC, Miroslav. *Kriminalistická taktika pro policisty a studenty Policejní akademie České republiky v Praze*. Praha: ABOOK s.r.o., 2017. s. 181

² ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád: komentář*. 7., doplněné a přepracované vydání. Praha: C.H. Beck, 2013. s. 1985.

³ NĚMEC, Miroslav. *Kriminalistická taktika pro policisty a studenty Policejní akademie České republiky v Praze*. Praha: ABOOK s.r.o., 2017. s. 173

⁴ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád: komentář*. 7., doplněné a přepracované vydání. Praha: C.H. Beck, 2013. s. 1986.

Jak tedy vyplývá z předešlého odstavce, od operativně pátracích prostředků uvedených v trestním řádu je třeba odlišit podpůrné operativně pátrací prostředky. *Podpůrné operativně pátrací prostředky* jsou opatření splňující vymezení operativně pátrací činnosti prováděné policejními orgány zpravidla ve stadiu předcházení trestné činnosti.⁵ Ve vztahu k operativně pátracím prostředkům je pro ně charakteristická pomocná funkce, jelikož často slouží k jejich efektivnějšímu použití.⁶ Taxativní výčet podpůrných operativně pátracích prostředků nalezneme v zákoně o PolČR. Konkrétně se jedná o informátora, krycí prostředky, zabezpečovací techniku a zvláštní finanční prostředky.⁷ Zredukováný výčet podpůrných operativně pátracích prostředků potom nalezneme v zákoně o VězSl. Pro účely zákona o VězSl se podpůrnými operativně pátracími prostředky rozumí pouze zabezpečovací technika a zvláštní finanční prostředky.⁸ Podpůrné operativně pátrací prostředky lze používat při předcházení trestným činům, při získávání poznatků o trestné činnosti, v souvislosti s řízením o trestných činech a při výkonu působnosti orgánů celní správy vyplývající z mezinárodních smluv.⁹

Informátor

Informátorem se ve smyslu ustanovení § 73 zákona o PolČR rozumí fyzická osoba poskytující policii informace a služby takovým způsobem, aby nebyla vyražena její spolupráce s policií. Informátorem může být pouze osoba starší patnácti let věku.¹⁰ Informátorovi lze poskytnout za jeho činnost finanční nebo věcnou odměnu.¹¹ Podrobnosti využívání a odměňování informátorů upravuje interní akt řízení.¹²

Krycí prostředky

Krycím prostředkem se rozumí věc včetně krycího dokladu, prostor nebo činnost sloužící k zastírání skutečné totožnosti osoby, k zabránění vyražení její činnosti nebo k zastírání činnosti policie.

⁵ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád: komentář*. 7., doplněné a přepracované vydání. Praha: C.H. Beck, 2013. s. 1986.

⁶ MAZÁNEK, Jiří. *Operativně pátrací a podpůrné operativně pátrací prostředky v trestně procesní praxi Policie České republiky*. Trestní právo, 2007, č. 2, s. 14.

⁷ zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů

⁸ zákon č. 555/1992 Sb., zákon o Vězeňské a justiční strážci České republiky, ve znění pozdějších předpisů

⁹ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád: komentář*. 7., doplněné a přepracované vydání. Praha: C.H. Beck, 2013. s. 1986.

¹⁰ DVOŘÁK, Vratislav, KLOUBEK, Martin. *Základy operativně pátrací činnosti policie v definicích a schématech*. 1. vydání Praha: Policejní akademie České republiky, 2011. s. 29

¹¹ Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů

¹² NĚMEC, Miroslav. *Kriminalistická taktika pro policisty a studenty Policejní akademie České republiky v Praze*. 1. vydání. Praha: ABOOK s.r.o. 2017, s. 180

Krycím dokladem se pro účely zákona o PolČR rozumí listina, popřípadě jiný dokument sloužící k zastírání skutečné totožnosti osoby, k zabránění vyzrazení činnosti, krycího prostředku nebo zabezpečovací techniky, k zastírání policejní činnosti anebo k jiným podobným účelům. Krycím dokladem nesmí být průkaz poslance nebo senátora, člena vlády, guvernéra České národní banky, člena Nejvyššího kontrolního úřadu, inspektora Úřadu pro ochranu osobních údajů a soudce Ústavního soudu, služební průkaz soudce a státního zástupce a doklad osoby žijící nebo zemřelé. Je-li to vzhledem k povaze krycího dokladu nutné, mohou policie nebo ministerstvo v nezbytné míře zajistit v informačních systémech vedených podle jiných právních předpisů vložení, změnu nebo vymazání potřebných údajů a v odůvodněných případech blokování těchto údajů. Tyto údaje se zvláště neoznačují a vedou se společně s ostatními osobními údaji, pokud policie nebo ministerstvo nestanoví jinak. Orgány veřejné správy na žádost policie nebo ministerstva vydají krycí doklad a v souvislosti s jeho opatřováním, používáním a ukončením používání provedou potřebná opatření. Při tom postupují tak, aby nedošlo k vyzrazení činnosti policie nebo ministerstva. Krycí doklad opatřuje nebo vydává policie nebo ministerstvo se souhlasem ministra. Ministerstvo vede evidenci krycích dokladů.¹³ Bližší podrobnosti k získávání a používání konspirativních prostředků upravuje speciální interní akt řízení policie, který je utajován.¹⁴

Zabezpečovací technika

Zabezpečovací technikou se rozumí technické prostředky, zařízení a jejich soubory používané za účelem předcházení nebo odstranění ohrožení veřejného pořádku a bezpečnosti.¹⁵ Podrobnosti vyžadování a používání zabezpečovací techniky upravuje speciální interní akt řízení policie, který je utajován.¹⁶

Zvláštní finanční prostředky

Zvláštními finančními prostředky se rozumí vyčleněné finanční prostředky, které jsou používány k úhradě některých výdajů v souvislosti se získáváním poznatků o trestné činnosti, používáním podpůrných operativně pátracích prostředků, používáním operativně pátracích prostředků podle trestního řádu a v souvislosti se zajišťováním krátkodobé ochrany osoby. Na nakládání se zvláštními finančními prostředky se nevztahují právní předpisy upravující hospodaření s peněžními prostředky státu. Policista nakládající se zvláštními finančními

¹³ Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů

¹⁴ NĚMEC, Miroslav. *Kriminalistická taktika pro policisty a studenty Policejní akademie České republiky v Praze*. 1. vydání. Praha: ABOOK s.r.o. 2017, s. 180

¹⁵ Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů

¹⁶ NĚMEC, Miroslav. *Kriminalistická taktika pro policisty a studenty Policejní akademie České republiky v Praze*. 1. vydání. Praha: ABOOK s.r.o. 2017, s. 181

prostředky je povinen s nimi nakládat hospodárně a v souladu s účelem, na který byly poskytnuty.¹⁷ Pravidla pro nakládání se zvláštními finančními prostředky stanoví na návrh policejního prezidenta ministr vnitra.¹⁸

K využití *podpůrných operativně pátracích prostředků* jsou oprávněny:

- 1) orgány Policie České republiky, jež postupují podle § 72 PolČR, podle něhož policista je při předcházení trestným činům, při získávání poznatků o trestné činnosti, v souvislosti s trestním řízením a v souvislosti se zajišťováním krátkodobé ochrany osoby oprávněn používat podpůrné operativně pátrací prostředky,
- 2) Generální inspekce bezpečnostních sborů postupuje podle § 42 zákona o GIBS., podle kterého Generální inspekce bezpečnostních sborů používá při plnění svých úkolů podpůrné operativně pátrací prostředky podle § 72 PolČR; pro použití těchto prostředků se použijí obdobně § 72 až 77 PolČR. Kde se v těchto ustanoveních používá pojmu „policie“ nebo „ministerstvo“, rozumí se tím pro účely tohoto zákona inspekce, kde se používá pojmu „ministr“, rozumí se tím pro účely tohoto zákona ředitel, a kde se používá pojmu „policista“, rozumí se tím pro účely tohoto zákona příslušník inspekce.
- 3) Celníci je mohou používat na základě § 38 až 43 zákona o CelSpr. Celník je při předcházení trestným činům, při získávání poznatků o trestné činnosti, v souvislosti s řízením o trestných činech a při výkonu působnosti orgánů celní správy vyplývající z mezinárodních smluv oprávněn používat vyjmenované podpůrné operativně pátrací prostředky (§ 38 zákona č. 17/2012 Sb., o Celní správě České republiky).
- 4) Pověřené orgány Vězeňské služby používají podpůrné operativně pátrací prostředky v objektech Vězeňské služby k předcházení a odhalování trestné činnosti. Mimo jiné i podpůrné operativně pátrací prostředky používají v objektech Vězeňské služby (ve věznicích, vazebních věznicích a v ústavech pro výkon zabezpečovací detence) na žádost ministra spravedlnosti nebo s jeho souhlasem orgány k tomu oprávněné podle zvláštních právních předpisů¹⁹

¹⁷ Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů

¹⁸ NĚMEC, Miroslav. *Kriminalistická taktika pro policisty a studenty Policejní akademie České republiky v Praze*. 1. vydání. Praha: ABOOK s.r.o. 2017, s. 181

¹⁹ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád: komentář. 7.*, doplněné a přepracované vydání. Praha: C.H. Beck, 2013. s. 1987.

1.3 Vývoj právní úpravy operativně pátracích prostředků

Obecně lze říci, že snahy policejních orgánů proniknout do zločineckého prostředí a získat tak jinak nedostupné informace a důkazy o různých kriminálních aktivitách nejsou nějakým novým jevem. I když k takovému tvrzení chybí historické prameny, lze patrně důvodně předpokládat, že různé orgány, které v průběhu novodobé historie měly zajišťovat bezpečnost občanů a státu, se vždy snažily získávat informace i přímo od pramene, tedy od zločinců samotných, nebo od osob tak či onak se zločineckým prostředím spojených. Od příležitostných udavačů (ze msty, ze závisti, žárlivosti apod.), od informátorů z kriminálního prostředí, kteří byli v kontaktu s policií pod nátlakem nebo ze zjištění, od různých důvěrníků apod. se dospělo až k „profesionalizaci“ takového získávání informací tím, že informátorem se stal sám policista, kterému se podařilo splynout se zločineckým podsvětím.²⁰

Co se však hmatatelných důkazů existence operativně pátracích prostředků na našem území týče, první známé předpisy pro odposlech telefonu a cenzuru korespondence jsou z roku 1949. Operativně pátrací prostředky často využívala StB, která však ustanovení těchto předpisů a směrnic ne vždy striktně dodržovala. Navíc byla ustanovení těchto předpisů mnohdy formulována tak vágně, že si je příslušníci StB mohli vyložit po svém. „*Operativní technika v tomto směru dávala StB možnost získávat jinak nedostupné informace o náladách obyvatelstva i jednotlivců a tyto nálady pak různými způsoby usměrňovat. Nikdo z občanů nemohl vědět, zda právě jeho dopis nebude otevřen při cenzuře korespondence, zda právě jeho telefon nebude odposloucháván, zda právě jeho byt nebude prohledán*“²¹ Po pádu komunismu byly operativně pátrací prostředky upraveny v zákoně č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky. Významnou novelou pak byla novela č. 265/2001 Sb., kterou byly operativně pátrací prostředky přeneseny do trestního řádu.²² Smyslem tohoto přesunu bylo jednak odstranění do určité míry duplicitní právní úpravy obsažené v uvedeném zákoně a v trestním řádu, jednak rozšíření možnosti státního zástupce provádět i v této oblasti dozor a rovněž

²⁰ KARABEC, Zdeněk. *Použití agenta proti organizovanému zločinu*. Trestněprávní revue. 2011, č. 8, s. 224-231

²¹ POVOLNÝ, D. *Operativní technika v rukou StB*. 1. vydání. Praha: Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu PČR, 2001. s. 7.

²² RŮŽIČKA, Miroslav. *Operativně pátrací prostředky z pohledu státního zastupitelství*. In HUNDÁK, Štefan (ed). *Použití operativně pátracích prostředků k získání důkazů pro trestní řízení*. 1. vydání. Praha: Vydavatelství PA ČR, 2004. s. 18.

také zajištění procesní využitelnosti výstupu z této činnosti pro další trestní řízení²³. Tento zákon nabyl účinnosti dne 1. 1. 2002. Od tohoto dne byl trestní řád mnohokrát novelizován a některé novely se dotkly i operativně pátracích prostředků. Konkrétně paragraf 158b, který upravuje operativně pátrací prostředky, byl novelizován třikrát, paragraf 158e zakotvující použití agenta dokonce šestkrát.²⁴

1.4 Orgány oprávněné k využití operativně pátracích prostředků

V řízení o úmyslném trestném činu může operativně pátrací prostředky používat jen pověřený policejní orgán. Policejní orgán může být k používání operativně pátracích prostředků pověřen:

- a) příslušným ministrem,
- b) policejním prezidentem, jde-li o útvar Policie České republiky,
- c) ředitelem Generální inspekce bezpečnostních sborů, jde-li o Generální inspekci bezpečnostních sborů,
- d) ředitelem Vojenského zpravodajství, jde-li o útvar Vojenského zpravodajství,
- e) ředitelem Bezpečnostní informační služby, jde-li o útvar Bezpečnostní informační služby
- f) ředitelem Úřadu pro zahraniční styky a informace, jde-li o útvar Úřadu pro zahraniční styky a informace

V Policii České republiky jsou oprávněnými útvary k používání operativně pátracích prostředků

- a) Úřad služby kriminální policie a vyšetřování Policejního prezidia České republiky,
- b) Útvar pro odhalování organizovaného zločinu služby kriminální policie a vyšetřování,
- c) Útvar odhalování korupce a finanční kriminality služby kriminální policie a vyšetřování,
- d) Útvar zvláštních činností služby kriminální policie a vyšetřování,

²³ Důvodová zpráva k zákonu č. 265/2001 Sb., o změně zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, bod 129.

²⁴ Zákon č. 141/1961 Sb., zákon o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů

- e) Útvar speciálních činností služby kriminální policie a vyšetřování,
- f) Národní protidrogová centrála služby kriminální policie a vyšetřování,
- g) Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu služby kriminální policie a vyšetřování,
- h) služba kriminální policie a vyšetřování Policie České republiky – útvary s územně vymezenou působností.²⁵

Oprávněným policistou je příslušník Policie České republiky zařazený v oprávněném útvaru. V případě tzv. jiných policejních orgánů se toto konkrétní určení bude zpravidla odvozovat z příslušných interních předpisů. Zpravidla se bude jednat o *inspekční a kontrolní útvary* v rámci těchto orgánů; jsou ustavovány příslušnými řediteli, generálními řediteli nebo náčelníky.²⁶

Oprávnění policisté jsou povinni využívat operativně pátracích prostředků (i podpůrných operativně pátracích prostředků) v *zájmovém prostředí*.²⁷ Zájmovým prostředím se pro účely tohoto zákona rozumí prostředí, v němž lze důvodně předpokládat získání poznatků důležitých pro zamezování, odhalování a dokumentování trestných činů, ke zjišťování jejich pachatelů a k předcházení těmto trestným činům.²⁸

Oprávněným policistou k použití operativně pátracích prostředků je podle § 92 PolČR i *příslušník zahraničního bezpečnostního sboru*, který za podmínek, v rozsahu a způsobem stanovených mezinárodní smlouvou může vykonávat na území České republiky oprávnění a povinnosti policisty. Je to i příslušník zahraničního inspekčního orgánu, který za stejných podmínek může na území České republiky vykonávat oprávnění a povinnosti příslušníka Generální inspekce bezpečnostních sborů.²⁹

Se souhlasem policejního prezidenta (ředitele Generální inspekce bezpečnostních sborů) a příslušného orgánu cizího státu lze využít v rozsahu a za podmínek stanovených tímto zákonem nebo jiným právním předpisem příslušníka zahraničního bezpečnostního sboru (zahraničního inspekčního orgánu)

- a) jako agenta,

²⁵ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád: komentář*. 7., doplněné a přepracované vydání. Praha: C.H. Beck, 2013. s. 1988.

²⁶ Tamtéž

²⁷ Tamtéž

²⁸ Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, § 70

²⁹ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád: komentář*. 7., doplněné a přepracované vydání. Praha: C.H. Beck, 2013. s. 1989.

- b) k provedení předstíraného převodu,
- c) ke sledování osob a věcí,
- d) k použití zabezpečovací techniky,
- e) k provedení zákroku proti pachatelům závažných trestných činů [písmena a) až e) se vztahují i na příslušníky zahraničního inspekčního orgánu],
- f) k zajišťování veřejného pořádku a bezpečnosti při řešení mimořádných bezpečnostních situací, nebo
- g) k zajištění bezpečnosti chráněných prostor a objektů nebo osob chráněných podle tohoto zákona (§ 92 odst. 2 PolČR – § 54 zákona č. 341/2011 Sb.).

Je-li to třeba k zajišťování veřejného pořádku a bezpečnosti nebo předcházení trestným činům, lze se souhlasem policejního prezidenta (ředitele Generální inspekce bezpečnostních sborů) a se souhlasem příslušného orgánu členského státu Evropské unie využít k plnění těchto úkolů v rozsahu a za podmínek stanovených tímto zákonem nebo jiným právním předpisem a předpisy Evropské unie o policejní spolupráci příslušníka zahraničního bezpečnostního sboru (inspekčního orgánu) členského státu Evropské unie (§ 92 odst. 3 PolČR, § 54 zákona č. 341/2011 Sb.).

Při provádění úkonů, kdy se využívá příslušník zahraničního bezpečnostního sboru (příslušník zahraničního inspekčního orgánu) v rozsahu uvedeném v § 92 odst. 2 PolČR, resp. v § 54 zákona č. 341/2011 Sb. ve spojení s citovaným ustanovením zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, řídí činnost příslušníka zahraničního bezpečnostního sboru služební funkcionář stanovený policejním prezidentem (ředitelem Generální inspekce bezpečnostních sborů) a za jeho činnost odpovídá (§ 92 odst. 5 PolČR, § 54 zákona č. 341//2011 Sb.).

Oprávněným policistou je ovšem také příslušník Policie České republiky (nebo Generální inspekce bezpečnostních sborů), pokud plní své úkoly i na území jiného státu. O jeho vyslání do zahraničí po předchozím souhlasu příslušných orgánů státu, na jehož území má působit, a na základě povolení soudce uvedeného v § 158e odst. 4 rozhoduje policejní prezident a v případě Generální inspekce bezpečnostních sborů její ředitel, pokud nestanoví vyhlášená mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána, jinak; v ostatním platí § 158e odst. 1 až 7.³⁰

³⁰ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád: komentář*. 7., doplněné a přepracované vydání. Praha: C.H. Beck, 2013. s. 1989.

1.5 Využívání operativně pátracích prostředků na základě zákona a v souladu se zákonem

Pověřený policejní orgán využívá operativně pátracích *prostředků na základě zákona a pouze v souladu se zákonem*, jen je-li dostatečně odůvodněno podezření, že je páčán nebo byl spáchán *úmyslný trestný čin*. Přitom policejní orgán jen dokumentuje jednání pachatelů úmyslných trestných činů (popř. i dalších osob, pokud jejich jednání má význam pro posouzení věci). Pověřené policejní orgány nesmějí při využívání operativně pátracích prostředků provokovat trestnou činnost nebo se jiným způsobem aktivně podílet na utváření skutkového děje tak, aby vzbuzovaly, vytvářely či usměrňovaly do té doby neexistující vůli, to znamená úmysl pachatelů trestný čin spáchat. Je totiž nepřípustné, aby policejní orgány jako orgány státu naváděly jiného ke spáchání trestné činnosti, posilovaly jeho vůli trestný čin spáchat či jim jakoukoli formou, byť ve formě psychické pomoci, pomáhaly ke spáchání trestného činu, nebo naopak bránily v rozhodnutí upustit od dalšího páčání trestné činnosti. Státní orgány při takových úkonech nesmějí nijak ovlivňovat ani právní kvalifikaci jednání odhalovaných pachatelů. Je totiž nepřípustným porušením čl. 39 LPS a čl. 7 odst. 1 EÚLP, pakliže jednání státu (Policie České republiky) se stává součástí skutkového děje, celé posloupnosti úkonů, z nichž se trestní jednání skládá (např. provokace či iniciování trestného činu, jeho dokonání apod.). Jinými slovy, nepřípustný je takový zásah státu do skutkového děje, jenž ve své komplexnosti tvoří trestný čin, resp. takový podíl státu na jednání osoby, jehož důsledkem je trestní kvalifikace tohoto jednání. Za takovou činnost však nelze považovat zákonem dovolenou činnost policie spočívající ve sledování a utváření podmínek pro realizaci (dokončení, dokonání) již páchané trestné činnosti (např. poskytnutí označených peněz předávaných pachateli jako jím vyžadovaný úplatek apod.).³¹

Používání operativně pátracích prostředků *nesmí sledovat jiný zájem než získání skutečností důležitých pro trestní řízení*. To znamená, že prostřednictvím operativně pátracích prostředků jsou získávány informace, které vedou pouze k odhalování trestných činů, zjišťování jejich pachatelů a k předcházení trestným činům.³² Nesmí jich tedy být zneužíváno ke zjišťování informací významných jen pro osobní potřebu určité osoby, jako tomu bylo

³¹ Tamtéž, s. 1990.

³² ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád: komentář. 7.*, doplněné a přepracované vydání. Praha: C.H. Beck, 2013. s. 1992.

například v mediálně velmi sledované kauze, označované jako kauza Nagyová³³, která se týkala zneužívání vojenského zpravodajství. Pomocí těchto prostředků lze při postupu před zahájením trestního stíhání také *prověřovat, zda došlo k spáchání úmyslného trestného činu* či nikoli. Použití těchto prostředků, i když jsou upraveny v rámci postupu před zahájením trestního stíhání a v něm budou také zpravidla vzhledem ke svému charakteru nejvíce používány, však není omezeno na toto stadium trestního řízení, a proto je možno je využívat i po zahájení trestního stíhání, nebo dokonce v rámci řízení před soudem.³⁴

Ohledně využívání operativně pátracích prostředků se uplatňuje zásada subsidiarity, která omezuje možnost jejich použití na případy, kdy nelze sledovaného účelu dosáhnout jinak nebo kdy by bylo jinak jeho dosažení podstatně ztížené. Při povolování použití i vlastním používání jednotlivých operativně pátracích prostředků musí být tedy nejen dáno důvodné podezření ze spáchání úmyslného trestného činu v rozsahu vyplývajícím nejméně z § 158 odst. 3 věty první, ale vždy musí být zváženo i to, zda podezření z naplnění skutkové podstaty úmyslného trestného činu nelze prověřovat a posléze dokazovat *i jinými důkazními prostředky* uvedenými v trestním řádu, a to např. zajištěním věcí některým postupem podle § 78, 79, § 82 až 83c atd., odborným vyjádřením nebo znaleckým posudkem, výsledkem obviněného podle § 91 a násl., výsledkem svědků podle § 97 a násl. apod. Z tohoto hlediska bude potřebné vycházet i ze zásady rychlosti trestního řízení (§ 2 odst. 4) a hospodárnosti i efektivnosti provádění úkonů v trestním řízení. Zásada subsidiarity je zde uplatňována v souladu se zásadou přiměřenosti a zdrženlivosti vymezenou v §2 odst. 4 TR.³⁵

Dalším omezením použití operativně pátracích prostředků vyplývajícím ze zásady přiměřenosti a zdrženlivosti vymezené v § 2 odst. 4 je, že *práva a svobody osob lze omezit jen v míře nezbytně nutné*. S přihlédnutím k tomu, že operativně pátrací prostředky se využívají utajeně, jsou prováděny specializovanými složkami policie (případně jinými orgány nežli orgány Policie ČR) a specifickým způsobem, jde při jejich použití vždy o závažný zásah do základních práv a svobod osob, vůči nimž jsou použity nebo jichž se dotýkají, a proto jich lze

³³ Jana Nečasová (v té době ještě Nagyová), tehdy jako vrchní ředitelka Sekce kabinetu předsedy vlády České republiky Petra Nečase, nezákonně zaúkolovala zpravodajce, aby zařídili sledování premiérovou tehdejší manželky Radky. Získáním informací o její předpokládané nevěře chtěla uspišit Nečasův rozvod. Aby se následně mohla za Petra Nečase provdat.

³⁴ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád: komentář. 7.*, doplněné a přepracované vydání. Praha: C.H. Beck, 2013. s. 1992.

³⁵ Tamtéž

používat jen v míře nezbytně nutné k dosažení předpokládaných záměrů a cílů v trestním řízení o úmyslném trestném činu při co nejmenší intenzitě zásahu.³⁶

³⁶ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád: komentář*. 7., doplněné a přepracované vydání. Praha: C.H. Beck, 2013. s. 1993.

2 Použití agenta

Jak již bylo řečeno výše, použití agenta je jedním z operativně pátracích prostředků zakotvených v trestním řádu. Úprava tohoto institutu je oproti obecnému zakotvení operativně pátracích prostředků v některých ohledech specifická. Na rozdíl od ostatních operativně pátracích prostředků jsou podmínky použití tohoto institutu přísnější.³⁷ Hned na úvod je to výčet řízení, ve kterých je možno tohoto institutu využít. Obecně lze operativně pátrací prostředky využívat v „řízení o úmyslném trestném činu“, co se použití agenta týče, výčet řízení je zde užší. Agentu lze použít v řízeních:

- a) pro zločin, na který zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně osm let
- b) pro trestný čin spáchaný ve prospěch organizované zločinecké skupiny
- c) pro trestné činy:
 - a. pletichy v insolvenčním řízení podle § 226 TrZ,
 - b. porušení předpisů o pravidlech hospodářské soutěže podle § 248 odst. 1 písm. e) a odst. 2 až 4 TrZ,
 - c. sjednání výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě podle § 256 TrZ,
 - d. pletichy při zadání veřejné zakázky a při veřejné soutěži podle § 257 TrZ,
 - e. pletichy při veřejné dražbě podle § 258 TrZ,
 - f. zneužití pravomoci úřední osoby podle § 329 TrZ,
 - g. přijetí úplatku (§ 331 TrZ),
 - h. podplacení (§ 332 TrZ)
 - i. nepřímého úplatkářství (§ 333 TrZ)
- d) pro jiný úmyslný trestný čin, k jehož stíhání zavazuje vyhlášená mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána.³⁸

Použití agenta může jen policejní orgán Policie České republiky a Generální inspekce bezpečnostních sborů. Oprávnění použít agenta zákon svěřuje toliko *policejnímu orgánu*

³⁷ KOPEČNÝ Zdeněk. Možnosti a limity použití agenta v boji proti organizovanému zločinu. In JELÍNEK, Jiří (ed.) *Organizovaný zločin (trestněprávní, trestněprocesní a kriminologické aspekty)*. Praha: Leges, 2014, s. 127

³⁸ JELÍNEK, Jiří. Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou. 6. vyd. Praha: Leges, 2014, s. 848

Policie České republiky a nově též policejnímu orgánu *Generální inspekce bezpečnostních sborů*, a to v řízení o trestných činech příslušníků *Policie České republiky*, příslušníků *Vězeňské služby České republiky*, celníků anebo zaměstnanců České republiky zařazených k výkonu práce v *Policii České republiky*, nebo o trestných činech zaměstnanců České republiky zařazených k výkonu práce ve *Vězeňské službě České republiky* anebo v *Celní správě České republiky* spáchaných v souvislosti s plněním jejich pracovních úkolů, a dále – pokud jde o pověřené orgány *Generální inspekce bezpečnostních sborů* – v řízení o trestných činech příslušníků *Generální inspekce bezpečnostních sborů* nebo o trestných činech zaměstnanců České republiky zařazených k výkonu práce v *Generální inspekci bezpečnostních sborů*. Nikoli tzv. jiným policejním orgánům uvedeným ve výčtu policejních orgánů v § 12 odst. 2 písm. c) až h) TR.³⁹

2.1 Osoba agenta

Agentem může být výlučně *příslušník Policie České republiky* nebo *Generální inspekce bezpečnostních sborů*, který plní úkoly uložené mu řídicím policejním orgánem. Úkoly agenta nemůže vzhledem k výslovnému znění zákona plnit jiná osoba, a to ani např. občanský zaměstnanec Ministerstva vnitra, *Policie České republiky* nebo *Generální inspekce bezpečnostních sborů*, popř. policista, který je povolán ministrem vnitra k plnění úkolů na Ministerstvu vnitra, voják v činné službě, příslušník *Vězeňské služby České republiky* nebo *Celní správy České republiky*, povoláný k plnění úkolů policie. Na tomto závěru ve vztahu k příslušníkům uvedených profesí povoláných v mimořádných případech k plnění úkolů policie nemůže nic změnit ani § 22 odst. 2 PolČR, podle kterého vojáci a příslušníci povolání podle § 22 odst. 1 PolČR mají při plnění úkolů policie oprávnění a povinnosti policisty. Vláda České republiky může rozsah těchto oprávnění a povinností omezit.⁴⁰

Agentem však může být *příslušník zahraničního bezpečnostního sboru*, neboť příslušník zahraničního bezpečnostního sboru může za podmínek, v rozsahu a způsobem stanovených mezinárodní smlouvou vykonávat na území České republiky oprávnění a povinnosti policisty (příslušníka *Generální inspekce bezpečnostních sborů*), včetně působení jako agent. Použití jako agenta příslušníka zahraničního bezpečnostního sboru však přichází v úvahu i tehdy,

³⁹ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád: komentář. 7.*, doplněné a přepracované vydání. Praha: C.H. Beck, 2013. s. 2015.

⁴⁰ Tamtéž, s. 2016.

nebyla-li uzavřena mezinárodní smlouva. Podle § 92 odst. 2 písm. a) PolČR v případě, kdy není uzavřena mezinárodní smlouva a je to třeba k plnění úkolů policie, lze totiž se souhlasem policejního prezidenta a se souhlasem příslušného orgánu cizího státu využít v rozsahu stanoveném tímto nebo jiným právním předpisem k plnění úkolů policie (Generální inspekce bezpečnostních sborů) příslušníka zahraničního bezpečnostního sboru jako agenta. Činnost takového zahraničního agenta pak řídí služební funkcionář stanovený policejním prezidentem, resp. ředitelem Generální inspekce bezpečnostních sborů, který za jeho činnost odpovídá.⁴¹

Byť to trestní řád výslovně neuvádí, v souladu s § 63 odst. 1 zákona o CelSpr, *orgány celní správy* mohou při výkonu své *působnosti vyplývající z mezinárodních smluv používat operativně pátrací prostředky* (a navíc ještě odposlech a záznam telekomunikačního provozu) stanovené trestním řádem při provádění dohledu nad osobami, o kterých existují závažné důvody předpokládat, že porušují nebo porušily právní předpisy druhé smluvní strany. Prováděním dohledu nejsou dotčena práva a povinnosti orgánů celní správy vyplývající z právních předpisů upravujících trestní řízení. Operativně pátrací prostředky mohou být použity pouze v případě, pokud by k porušení právních předpisů druhé strany došlo na území České republiky a bylo posuzováno podle trestního zákoníku jako úmyslný trestný čin. Lze tedy usuzovat, že celní orgány (s rozdělením kompetence mezi Generální ředitelství cel a celní úřady) by mohly takto použít i agenta, ale jen v rámci zmiňované mezinárodní spolupráce. V trestním řádu však jakákoli úprava povolení použití agenta ve vztahu k celním orgánům chybí.⁴² A vzhledem k absenci této úpravy mám za to, že orgány celní správy mohou použít agenta jen prostřednictvím dožádání orgánů Policie ČR.

Podle § 437 o *skrytém vyšetřování* může na území České republiky v souladu s podmínkami vyhlášené mezinárodní smlouvy, kterou je Česká republika vázána, a na žádost příslušných orgánů cizího státu nebo na žádost orgánu činného v trestním řízení působit jako *agent* ve smyslu § 158e TŘ též *policista cizího státu*. K podání návrhu Vrchnímu soudu v Praze na povolení činnosti policisty cizího státu jako agenta podle § 158e TŘ je příslušné Vrchní státní zastupitelství v Praze.⁴³

⁴¹ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád: komentář*. 7., doplněné a přepracované vydání. Praha: C.H. Beck, 2013. s. 2016.

⁴² Tamtéž

⁴³ Tamtéž, s. 2017

2.2 Utajení agenta

Agent vystupuje zpravidla *se zastíráním skutečného účelu své činnosti*, kdy policista (příslušník Generální inspekce bezpečnostních sborů) plnící úkoly agenta uvádí okolnosti týkající se jeho osobní existence, výdělečné činnosti a jeho příslušnosti k Policii České republiky (ke Generální inspekci bezpečnostních sborů) v rozporu se skutečným stavem, a proto je k zastírání jeho totožnosti možné:

- a) *vytvořit legendu o jiné osobní existenci* a osobní údaje vyplývající z této legendy zavést do informačních systémů provozovaných podle zvláštních zákonů,
- b) *provádět hospodářské činnosti*, k jejichž vykonávání je třeba zvláštní oprávnění, povolení či registrace,
- c) *zastírat příslušnost k Policii České republiky* (nebo ke *Generální inspekci bezpečnostních sborů*).

Ze slovního spojení „*je možné*“ vyplývá, že u každého agenta není třeba k zastírání jeho totožnosti a skutečného účelu činnosti využít všech tří obecně zákonem připuštěných možností. Na druhé straně se zde vychází z toho, že je-li to nutné:

- a) *k jeho přípravě*, tedy k výcviku a proškolení policistů (příslušníků Generální inspekce bezpečnostních sborů), kteří mají plnit tuto velmi závažnou a nebezpečnou roli,
- b) *k použití agenta* – k samotnému použití jako operativně pátracího prostředku při akci např. proti zločinnému spolčení,
- c) *k jeho ochraně* – k zajištění jeho bezpečnosti při plnění jeho úkolů,

je možné k zastření totožnosti agenta a skutečného účelu jeho činnosti využít kteréhokoli z opatření dále uvedených pod písmeny a) až c), přičemž lze realizovat i všechna tato opatření najednou.⁴⁴

2.3 Beztrestnost agenta

Ve smyslu § 361 TrZ *policista plnící úkoly jako agent podle jiného právního předpisu* (dále jen „agent“; tato úprava se nepochybně vztahuje za použití analogie ve prospěch

⁴⁴ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád: komentář. 7.*, doplněné a přepracované vydání. Praha: C.H. Beck, 2013. s. 2017.

pachatele i na příslušníka Generální inspekce bezpečnostních sborů, zákon o GIBS totiž opomněl novelizovat též trestní zákoník), který se účastní činnosti organizované zločinecké skupiny nebo organizovanou zločineckou skupinu podporuje, není pro trestný čin účasti na organizované zločinecké skupině podle § 361 odst. 1, 2 TrZ trestně odpovědný, jestliže se takového činu dopustil s cílem odhalit pachatele trestné činnosti spáchané ve prospěch organizované zločinecké skupiny.

Policista plní úkoly jako agent, který se účastní činnosti organizované zločinecké skupiny nebo jako člen organizované skupiny některou takovou skupinu podporuje, není trestný pro taxativně stanovený seznam trestných činů (viz příloha č. 1), jestliže se takového činu dopustil s cílem odhalit pachatele trestné činnosti spáchané členy organizované skupiny, ve spojení s organizovanou skupinou nebo spáchané ve prospěch organizované zločinecké skupiny.

Beztrestným se nestává agent, který organizovanou zločineckou skupinu nebo organizovanou skupinu založil nebo zosnoval.

Jinak se na jeho činnost vztahují i *okolnosti vylučující protiprávnost*, zejména ustanovení o nutné obraně podle § 29 TrZ, krajní nouzi podle § 28 TrZ a o oprávněném použití zbraně podle § 32 TrZ.⁴⁵

Při pohledu na takto rozsáhlý taxativní výčet se nabízí otázka, zda by beztrestnost agenta nešlo ohraničit jiným, pokud možno přehlednějším způsobem. Například vydefinovat beztrestnost agenta obdobným způsobem, jakým jsou definovány jiné okolnosti vylučující protiprávnost. Sdílím však názor Budky⁴⁶, který upozornil na právní nejistotu, která by byla s takovýmto vymezením beztrestnosti nepochybně spojena, neboť by se v každém konkrétním případě až dodatečně rozhodovalo o tom, zda byl daný zásah do práv druhých proporcionální, a tedy v mezích agentovy beztrestnosti. Vzhledem k relativně malému množství případů, které vyžadovaly posuzování potenciálního překročení agentovy beztrestnosti, bychom se pak dostatečně určité judikatury dočkali až za nepřiměřeně dlouhý čas. Jako lepší řešení se tedy jeví setrvání na stávající úpravě, byť s sebou stanovení taxativního výčtu nese určitá negativa.

Zcela však souhlasím s Provažníkem⁴⁷, který připomněl, že ať už je beztrestnost agenta upravena tímto taxativním výčtem nebo jiným způsobem, jedná se o významný pokrok od

⁴⁵ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád: komentář*. 7., doplněné a přepracované vydání. Praha: C.H. Beck, 2013. s. 2022.

⁴⁶ BUDKA, Ivan. *Využití právních nástrojů pro potírání organizovaného zločinu (poznatky z výzkumu)*. *Trestněprávní revue*. 2018, č. 11-12, s. 266-275

⁴⁷ PROVAŽNÍK, Jan. *Trestněprocesní ingerence do podmínek trestní odpovědnosti*. *Právní rozhledy*. 2015, č. 8, s. 283-295

předcházející právní úpravy (zákon č. 140/1961 Sb. trestní zákon), dle kterého byl agent beztrestný pouze pro účast na zločinném spolčení.

2.4 Povolení k použití agenta

Použití agenta povoluje soudce vrchního soudu, a to na návrh státního zástupce vrchního státního zastupitelství, v jehož obvodu je činný státní zástupce, který podává návrh.⁴⁸ Tato příslušnost soudce vrchního soudu je vůči příslušnosti stanovené v § 26 TŘ *speciální*.

Trestní řád však podobně jako u obecné příslušnosti *nestanoví určení příslušnosti státního zástupce k podání návrhu* na použití agenta. V tomto směru je třeba použít § 18a odst. 2 JŘStZast, podle něhož k podání návrhu na použití agenta (§ 158e odst. 4 TŘ) je příslušný státní zástupce vrchního státního zastupitelství, v jehož obvodu je činné státní zastupitelství příslušné k výkonu dozoru ve věci; nelze-li takové státní zastupitelství určit, je příslušný státní zástupce vrchního státního zastupitelství, v jehož obvodu má sídlo policejní orgán, který návrh na použití agenta podal. Tento státní zástupce je též příslušný ke všem úkonům, jež v souvislosti s činností agenta státní zástupce podle trestního řádu vykonává (§ 158e odst. 7 TŘ). Příslušnost státního zástupce k výkonu dozoru nad zachováváním zákonnosti v přípravném řízení v trestní věci, v níž je agent použit, zůstává tímto ustanovením nedotčena.

Obsahovými náležitostmi povolení jsou:

- a) účel použití agenta (zpravidla určený charakterem trestné činnosti, o níž jde, a dále obecně vymezeným záměrem, který použití agenta sleduje),
- b) doba, po kterou bude agent použit (zpravidla v měsících), a
- c) údaje umožňující identifikaci agenta (uvedené z důvodu utajení zpravidla číselným označením; neuvádí se zde tedy legenda o jiné osobní existenci a osobní údaje z ní vyplývající).

Povolení soudce příslušného vrchního soudu vydává ve formě *opatření* (nikoli rozhodnutí), a proto proti němu není přípustná stížnost a není třeba je doručovat.

Činnost agenta lze na základě nového návrhu státního zástupce vrchního státního zastupitelství *povolit i opakovaně*. Návrh je nutno učinit *včas*, tedy před uplynutím doby uvedené v předchozím povolení tak, aby soudce vrchního soudu měl dostatek času k rozhodnutí

⁴⁸ DVORÁK, Vratislav, KLOUBEK, Martin. *Základy operativně pátrací činnosti policie v definicích a schématech..* Praha: Policejní akademie ČR, 2011. s. 24

o povolení a činnost agenta mohla plynule a bez přerušení pokračovat. Žádá-li *pověřený policejní orgán* o vydání opakovaného povolení použití agenta, je třeba, aby zpravidla po dohodě se státním zástupcem příslušným k podání návrhu na toto povolení *vypracoval vyhodnocení dosavadní činnosti agenta* (nejde o záznam o výsledku použití agenta ve smyslu odstavce 7 poslední věty). Obsahové náležitosti povolení, jímž se povoluje opakované použití agenta, jsou zcela *shodné* jako u původního povolení. Ohledně návrhu (žádosti) však platí, že požaduje-li se povolení opakovaného použití agenta, je třeba k němu připojit vyhodnocení dosavadní činnosti agenta.⁴⁹

2.5 Ochrana práv druhých

Agent má povinnost volit takové prostředky, které jsou způsobilé ke splnění jeho služebního úkolu a jimiž není jiným osobám způsobována újma na jejich právech nad míru nezbytně nutnou.⁵⁰ Pro policistu, plnícího úkoly utajeného agenta, může být velmi nesnadné při konkrétní činnosti ve zločineckém prostředí zachovat si nadhled a respektovat ochranu základních lidských a občanských práv a udržet si přesvědčení, že i zločinci mají tato práva.⁵¹ Nicméně pro následující trestní řízení je to nezbytné.

Prostředky způsobilými ke splnění jeho služebního úkolu jsou takové formy činnosti agenta, které v závislosti na konkrétní situaci, v níž se agent nachází, a charakteru plnění služebního úkolu, vedou k vytčenému cíli a splnění smyslu a účelu jeho použití. Bude proto právě jen na jeho rozhodnutí, zda zvolí předstíraný převod (po předchozím povolení státního zástupce, nepůjde-li o případ uvedený v § 158c odst. 3 TŘ) nebo sledování osob a věcí (§ 158d TŘ), eventuálně bude využívat podpůrných operativně pátracích prostředků. Vzhledem k tomu, že agent vykonává svou činnost jako oprávněný policista, mohou jeho informace být podkladem k provedení vyšetřovacích úkonů a jiných úkonů policejního orgánu, např. vysvětlení osob, výslechu svědků, zajištění osob a věcí, ohledání apod.

Prostředky zvolenými agentem ke splnění jeho služebního úkolu *nesmí být způsobována újma na právech jiným osobám*, kterou se rozumí jakékoli způsobení škody nebo jiné újmy na

⁴⁹ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád: komentář*. 7., doplněné a přepracované vydání. Praha: C.H. Beck, 2013. s. 2024.

⁵⁰ Tamtéž, s. 2025.

⁵¹ KARABEC, Zdeněk. *Použití agenta proti organizovanému zločinu*. Trestněprávní revue. 2011, č. 8, s. 224-231

životě, zdraví, majetku nebo jiných právních statcích. Jde o výraz zásady zdrženlivosti a přiměřenosti vyjádřené v § 2 odst. 4 TR.

Jinou osobou se zde s přihlédnutím k dikci odstavce 1 míní především jiné osoby, než osoby, u nichž v okamžiku činnosti agenta je dáno důvodné podezření, že páchají některé z trestných činů uvedených v odstavci 1. Pokud je však těmto osobám v souvislosti se zákrokem agenta jako policisty způsobena újma, musí tato vyplývat z toho, že činnost těchto osob je agentem monitorována. Vždy záleží na zhodnocení konkrétní situace ze strany agenta i jeho řídicího pověřeného policisty (což se týká i agenta příslušníka Generální inspekce bezpečnostních sborů), zda podmínky vylučující odpovědnost agenta za takovou způsobenou újmu budou splněny. K tomuto pojetí odpovědnosti agenta se vztahuje i odpovědnost oprávněného řídicího policejního orgánu za řádné úkolování jeho činnosti a s tím spojenými informacemi, jež potřebuje pro své rozhodování, a konkrétní činnost směřující k splnění zadaného úkolu. Jiné povinnosti podle zvláštního zákona agent nemá.⁵²

2.6 Způsobení škody agentem

Jak je zmíněno výše, agent je povinen při své činnosti volit takové prostředky, které jsou způsobilé ke splnění služebního úkolu a jimiž není jiným osobám způsobována újma na jejich právech nad míru nezbytně nutnou. Tuto obecnou povinnost agenta je třeba zdůraznit zejména v souvislosti s poměrně široce vymezenou beztrestností agenta v případech, kdy svým jednáním naplní skutkové podstaty některých trestných činů uvedených v § 363 odst. 2 TrZ, jestliže se takového činu dopustil s cílem odhalit pachatele trestné činnosti spáchané ve prospěch organizované zločinecké skupiny.⁵³

Odpovědnost agenta za škodu způsobenou při plnění služebních úkolů je třeba posuzovat z několika aspektů. Pokud agent způsobí jiné osobě újmu na jejich právech tím, že jednal v rozsahu své beztrestnosti uvedené v § 363 odst. 2 TrZ, není za způsobenou škodu přímo odpovědný za předpokladu, že způsobená újma nepřekročila vzhledem k povaze služebního úkonu míru nezbytně nutnou. Na jiné jednání agenta, které vedlo ke způsobení škody v souvislosti s plněním služebního úkolu a které nelze podřadit pod uvedené ustanovení

⁵² ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád: komentář*. 7., doplněné a přepracované vydání. Praha: C.H. Beck, 2013. s. 2026.

⁵³ KARABEC, Zdeněk. *Účinnost právních nástrojů proti organizované kriminalitě*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2010, s. 50.

trestního zákoníku o beztrestnosti agenta, by tedy bylo možno, podle povahy případu, uplatnit kritéria jako na některou z okolností vylučující protiprávnost podle hlavy třetí TrZ.⁵⁴

V obou případech by z hlediska práva poškozeného na náhradu způsobené škody nesl odpovědnost za kompenzaci způsobené škody stát, protože policista plní úkoly agenta je přední osobou ve smyslu zákona o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem. Ve věci náhrady způsobené škody by bylo příslušné ministerstvo spravedlnosti, jestliže ke škodě došlo ve stádiu trestního řízení.⁵⁵ Pokud byla jednáním agenta způsobena škoda před zahájením trestního řízení, bylo by příslušné k náhradě škody ministerstvo vnitra, které odpovídá za škodu způsobenou Policií České republiky v souvislosti s plněním jejich úkolů.⁵⁶

Shora uvedené úvahy o beztrestnosti agenta a o okolnostech vylučujících protiprávnost jeho jednání ovšem nemají vliv na případné uplatnění obecné odpovědnosti za způsobenou škodu v řízení občanskoprávním. Osoba, které byla způsobena škoda jednáním agenta, který plnil své služební úkoly, by se ani neměla dozvědět, že ten, kdo škodu způsobil, je policejním agentem zastírajícím svou totožnost a působícím pod krycí legendou. V takových případech by samozřejmě měla být škoda rychle mimosoudně vypořádána z policejních finančních prostředků a následně uplatněn regresní nárok vůči agentovi, pokud postupoval v rozporu se stanovenými úkoly a pověřením.⁵⁷ Rovněž se zdá nereálné, aby poškozená osoba uplatnila svůj nárok v adhezním řízení při projednávání věci před trestním soudem. Jestliže během celého řízení totožnost agenta je známa jen několika osobám a zůstává utajena i v případech, kdy jeho svědectví slouží jako důkaz v trestním řízení, pak nelze toto utajení prolomit z důvodu specifikace škody, která byla způsobena poškozenému.⁵⁸

2.7 Hodnocení agentovy práce

⁵⁴ KARABEC, Zdeněk. *Účinnost právních nástrojů proti organizované kriminalitě*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2010, s. 50.

⁵⁵ Tamtéž

⁵⁶ zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů (§ 95 odst. 1)

⁵⁷ KARABEC, Zdeněk. *Účinnost právních nástrojů proti organizované kriminalitě*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2010, s. 51

⁵⁸ ČIHÁKOVÁ, Lenka. *Ustanovení § 363 v novém trestním zákoníku: Krok vpřed či nikoli?* In: Sborník z konference Dny práva. Brno: Masarykova univerzita, 2009

Státní zástupce je povinen v určitém rozsahu kontrolovat a posuzovat činnost agenta, a proto musí:

- a) od příslušného policejního orgánu *vyžadovat údaje potřebné pro posouzení, zda trvají důvody pro použití agenta a zda je jeho činnost v souladu se zákonem, a*
- b) údaje vztahující se k činnosti agenta *pravidelně, nejméně jednou za tři měsíce posuzovat* a, pominou-li důvody pro použití agenta, dát policejnímu orgánu pokyn k bezodkladnému ukončení činnosti agenta.⁵⁹

Příslušným k výkonu kontroly a posuzování činnosti agenta je státní zástupce vrchního státního zastupitelství, v jehož obvodu je činné státní zastupitelství příslušné k výkonu dozoru ve věci (nikoli státní zástupce vykonávající dozor nad zachováváním zákonnosti v přípravném řízení v této věci). Nelze-li takové vrchní státní zastupitelství určit, je příslušný státní zástupce vrchního státního zastupitelství, v jehož obvodu má sídlo policejní orgán, který návrh na použití agenta podal.⁶⁰ Jinak je příslušnost státního zástupce k výkonu dozoru nad zachováváním zákonnosti přípravného řízení touto úpravou nedotčena, což znamená jen tolik, že v trestní věci, v níž státní zástupce vrchního státního zastupitelství podal návrh na povolení použití agenta, příslušný státní zástupce nadále vykonává dozor nad zachováváním zákonnosti v přípravném řízení (tyto dvě činnosti lze od sebe spolehlivě oddělit). Nutno zdůraznit, že dozorový státní zástupce neprovádí kontrolu činnosti agenta, ani se na ní nijak nepodílí. Z titulu dozoru v přípravném řízení může rozhodovat o tom, zda tento důkazní prostředek bude eventuálně realizován a zda tedy výsledky činnosti agenta budou případně použity jako důkaz v trestním řízení (z čl. 19 odst. 1 věty první a druhé pokynu obecné povahy NSZ č. 8/2009 plyne, že dospěje-li dozorový státní zástupce k závěru, že má být použit agent, předá věc policejnímu orgánu s pokynem, aby neprodleně projednal s vrchním státním zastupitelstvím použití agenta; současně vrchní státní zastupitelství o svém pokynu informuje s odůvodněním). To však nesouvisí s kontrolou vlastní činnosti agenta v době jeho nasazení. Státní zástupce vrchního státního zastupitelství naopak nezasahuje do dozorových oprávnění, zejména nerozhoduje, zda tento důkazní prostředek je pro trestní řízení v konkrétní věci potřebný a jak bude naloženo

⁵⁹ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád: komentář*. 7., doplněné a přepracované vydání. Praha: C.H. Beck, 2013. s. 2027.

⁶⁰ RŮŽIČKA, Miroslav. *Operativně pátrací prostředky z pohledu státního zastupitelství*. In HUNDÁK, Štefan (ed). *Použití operativně pátracích prostředků k získání důkazů pro trestní řízení*. 1. vydání. Praha: Vydavatelství PA ČR, 2004. s. 22.

s výsledky činnosti agenta v trestním řízení v předmětné věci. Ve vztahu k dozoru v trestní věci plní tedy spíše servisní činnost.⁶¹

Jakmile státní zástupce při plnění této povinnosti zjistí, že pominuly důvody pro použití agenta, musí dát pověřenému policejnímu orgánu, který o použití agenta požádal, *pokyn k bezodkladnému ukončení činnosti agenta*, a to bez ohledu na to, zda již uplynula doba uvedená v povolení, na niž byla činnost agenta omezena.⁶² Toto bezodkladné ukončení agentovy činnosti je však dle mého nutno chápat v tom smyslu, že je třeba bezodkladně začít pracovat na ukončení činnosti agenta. Nelze jej chápat tak striktně, že by měl agent okamžitě opustit prostředí, ve kterém působí, a již se nikdy nevracet. Pod pojmem „bezodkladně začít pracovat na ukončení činnosti agenta“ si pak představuji například to, že se začne bezodkladně pracovat na vytvoření legendy zdůvodňující náhlý agentův odchod. Takovéto ukončení činnosti totiž zcela jistě vzbudí menší podezření mezi členy skupiny, do které je agent nasazen, než kdyby zničehonic zmizel. Navíc je při použití dobře zvolené legendy možné agenta do skupiny opět nasadit. Samozřejmě za předpokladu, že by proto opět byly zákonné důvody.

Policejní orgán je po ukončení činnosti agenta povinen *předložit státnímu zástupci záznam o výsledku činnosti agenta*, který se zakládá do dozorového spisu státního zastupitelství (zpravidla není zakládán do vyšetřovacího, resp. trestního spisu, zvláště když činnost agenta nevedla ke zjištění žádných skutečností důležitých pro trestní řízení). Záznam totiž slouží k informaci státnímu zástupci, a zpravidla nikoli k důkazu v pozdějších stádiích trestního řízení. Záznam by měl být zpracován tak, aby nedošlo k vyzrazení skutečné totožnosti agenta.⁶³

Skutečnosti, které vyplývají z činnosti agenta, slouží především k operativně pátracím účelům, a pokud mají být v dalším řízení použity, je třeba je *dokazovat důkazními prostředky podle hlavy páté trestního řádu o dokazování*. Jak vyplývá z dikce odstavce 5, je agent oprávněn bez písemného povolení státního zástupce pořizovat *zvukové, obrazové nebo jiné záznamy, které mohou sloužit v dalším trestním řízení jako důkaz*, stejně jako provést bez povolení předstíraný převod (§ 158c), i tam se pořizuje záznam. Tyto záznamy je třeba doplnit protokolem sepsaným podle § 55 a násl., samozřejmě při dodržení ustanovení § 55 odst. 2

⁶¹ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád: komentář*. 7., doplněné a přepracované vydání. Praha: C.H. Beck, 2013. s. 2027.

⁶² Tamtéž

⁶³ RŮŽIČKA, Miroslav. *Operativně pátrací prostředky z pohledu státního zastupitelství*. In HUNDÁK, Štefan (ed). *Použití operativně pátracích prostředků k získání důkazů pro trestní řízení*. 1. vydání. Praha: Vydavatelství PA ČR, 2004. s. 23.

a § 102a odst. 1 (i s eventualitou výslechu podle § 102a odst. 2) pro případ, že by bylo třeba agenta vyslechnout jako svědka.

Z hlediska dalšího dokazování je třeba zdůraznit, že *výslech agenta jako svědka by měl v praxi přicházet v úvahu jen zcela výjimečně*, byť to nelze vzhledem k okolnostem některého případu a zájmu na řádném objasnění a prokázání mimořádně závažné trestné činnosti a usvědčení jejích pachatelů (např. některých případů tzv. organizovaného zločinu) zcela vyloučit. Pokud by měl být agent vyslýchán jako svědek, přichází u něj v úvahu použití § 55 odst. 2, § 102a, § 183a odst. 4 a § 209. Úprava v § 102a odst. 1 se navíc týká nejen samotného agenta, ale i osoby bezprostředně se podílející na použití agenta.

Současně je však třeba zdůraznit, že není přípustné, aby za agenta v pozdějších stádiích trestního řízení vystupovala jako svědek jiná osoba (např. příslušný nadřízený nebo jeho pověřený řídicí policista), protože trestní řád nezná institut tzv. náhradního svědka.⁶⁴

⁶⁴ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád: komentář. 7.*, doplněné a přepracované vydání. Praha: C.H. Beck, 2013. s. 2028.

3 Agent kontrolor vs. Agent provokatér

V obecné rovině lze postavení a činnost policejních agentů rozdělit do dvou skupin. První skupinou jsou tzv. agenti kontroloři. Druhou koncepcí je agent provokatér, tedy příslušník policie, který se v kriminálně závadném prostředí nejenom pohybuje a monitoruje ho, ale sám vyvíjí činnost, která je v obecném smyslu trestná. Institut agenta provokatéra je v evropských zemích využíván minimálně.⁶⁵

Agent kontrolor, stejně jako agent provokatér není zákonem definován, obecně se však má za to, že se jedná o takového agenta, který plní své poslání, aniž by se dopustil nepřipustné provokace. Jak zmiňuje ve svém článku⁶⁶ Herczek, agent kontrolor vystupuje ve zločineckém prostředí pod skrytou identitou a jeho hlavním úkolem je sběr informací o trestné činnosti této skupiny. Kdežto agent provokatér se určité provokace dopustit může, a toto vyprovokování osoby ke spáchání trestného činu nebude překážkou následnému trestnímu řízení. Slovy Herczega, agent provokatér „*navádí ke spáchání trestného činu, aby pak takto vyprovokovaný trestný čin mohl „odhalit“ a pachatele usvědčit.*“⁶⁷

Naše právní úprava policejního agenta, tak jak je zakotvena v ustanovení § 158e trestního řádu, charakterizuje koncepci agenta kontrolora, který vlastně konspirativním, skrytým způsobem sleduje činnost zločinecké organizace a aktivně působí v tomto svém postavení jen v rámci zákonem dovolené činnosti tak, aby si zachoval svou skrytou identitu. I to však vyvolává otázku, kde jsou meze pro zákonnou činnost skrytého agenta kontrolora a kde by se již mohlo v souvislosti např. s předstíraným převodem podle § 158c trestního řádu jednat o provokaci.⁶⁸

Pro posouzení této otázky je nutno vycházet z pachatelovy vůle spáchat trestní jednání, tj. zda by se pachatel trestné činnosti dopustil i bez toho, že by byl policií vyprovokován k jejímu spáchání a předstíraný převod tento proces pouze akceleroval, urychlil, tedy že by se trestného činu dopustil, i kdyby byl na druhé straně jiný pachatel. Otázka vlastní svobodné vůle

⁶⁵ VESELÁ, Hana. *Právní úprava postavení policejních agentů*. Praha: Parlamentní institut, 2010. s. 5

⁶⁶ HERCZEG, Jirí. Systém řízení provokace v boji proti korupci a principy právního státu. *Bulletin advokacie*. 2011, č. 4, s. 25-31

⁶⁷ Tamtéž

⁶⁸ Chmelík, J.: *Úvahy k agentu provokatérovi a korunnímu svědkovi*. *Kriminalistika* 2005, č. 1, s. 69.

pachatele spáchat trestný čin je tím rozhodujícím pro posuzování, zda činnost policejního orgánu je činností dovolenou, nebo protiprávní.⁶⁹

3.1 Hranice policejní provokace

Policejní provokace je pojem, který dlouhou dobu nebyl jasně definován, ačkoliv jeho význam může být pro trestní řízení zcela zásadní, neboť důkaz získaný za využití policejní provokace je absolutně neúčinný a nelze jej v trestním řízení použít. Až do roku 2014 bylo v rámci vymezování hranic policejní provokace možno vycházet pouze z judikatury, popřípadě názorů právních teoretiků. Z těchto bych uvedl například definici Kratochvíla⁷⁰, dle kterého je policejní provokací zpravidla *utajený postup policie, jehož důsledkem je čin spáchaný jinou osobou, jenž se stal předmětem jejího následného trestního stíhání nebo který se takovým stát měl*. Chmelík⁷¹ policejní provokaci definoval jako *záměrné, aktivní podněcování nebo navádění či jiné iniciování spáchaní trestné činnosti druhé osoby, která by jinak protiprávně nejednala*. Obdobně se vyjádřil i Cimr⁷², dle něž je provokací *činnost policie jako orgánu státu směřující k tomu, aby byl v nějaké osobě bez její vědomosti o provokaci vyvolán úmysl spáchat trestný čin, jehož by se jinak nedopustila*. Co se judikatury týče, první judikáty Evropského soudu pro lidská práva (dále jen „ESLP“) zabývající se hranicemi policejní provokace byly vydány už počátkem devadesátých let. Ty nejvýznamnější, jako například Teixeira de Castro proti Portugalsku nebo Lüdi proti Švýcarsku, budou blíže popsány v následující kapitole. Okolo přelomu tisíciletí se pak objevily i první vnitrostátní judikáty zabývající se touto problematikou, například se jedná o nálezy ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 597/99 a sp. zn. II. ÚS 710/01. Zlom, alespoň co se českého právního prostředí týče, poté přineslo stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu sp. zn. Tpjn 301/2014, které policejní provokaci jasně definovalo. Následující podkapitoly popisují nejdůležitější judikáty na cestě k jasné definici nepřiměřené provokace.

⁶⁹ Chmelík, J.: *Úvahy k agentu provokatérovi a korunnímu svědkovi*. Kriminalistika 2005, č. 1, s. 69.

⁷⁰ Kratochvíl, V. *Policejní provokace „trestného činu“ z pohledu právního a ústavněprávního*. Trestní právo, 2001, č. 10, s. 3.

⁷¹ Chmelík, J. *Úvahy k agentu provokatérovi a korunnímu svědkovi...*, s. 1.

⁷² Cimr, V. *K zákonosti provokace trestného činu policejními orgány*. Trestní právo, 2001, č. 2, s. 13.

3.2 Judikatura ESLP

Prvním významným případem, ve kterém se ESLP musel zabývat otázkou policejní provokace, byl případ Teixeira de Castro proti Portugalsku. V tomto případě dva policisté v civilu požádali osobu podezřelou z užívání drog, aby jim obstarala 20 gramů heroinu. Tato osoba pak policisty dovedla do domu pana Teixeira de Castra. Pan Teixeira de Castro měl v tomto okamžiku čistý trestný rejstřík a nebylo proti němu vedeno žádné trestní řízení. Požadované drogy u sebe neměl, ale vydal se je sehnat. Potom, co Teixeira de Castro sehnal požadované množství drogy, vydal se zpět za utajenými policisty a drogu jim předal. Ti odkryli svou příslušnost k policii a pana Teixeira de Castro zatkli. Teixeira de Castro byl následně odsouzen k šestiletému vězení. Příklad se přes portugalské soudy dostal až k ESLP. Tam se Teixeira de Castro hájil tím, že by čin, za nějž byl odsouzen, nikdy nespáchal nebýt provokace ze strany policistů. ESLP rozhodl ve prospěch stěžovatele, neboť policisté překročili hranici stanovenou pro činnost agentů a nic nenasvědčuje faktu, že by ke spáchání trestného činu bez jejich přičinění došlo. Navíc policisté nepostupovali v rámci operace k potlačení obchodu s drogami, která by byla nařízena, a především kontrolována soudem. Tím došlo k porušení čl. 6 odst. 1 Úmluvy.⁷³

Obdobným je i případ Ramanauskas proti Litvě. Pan Ramanauskas pracoval jako prokurátor. Koncem roku 1998 jej kontaktoval utajený agent a nabídl mu úplatek 3000 USD za to, aby zajistil pro třetí osobu zproštění obvinění. Ramanauskas nejprve nabídku odmítl, později ji však přijal. Následně byl odsouzen za přijetí úplatku k trestu odnětí svobody v rozsahu 19 měsíců a 6 dnů a konfiskaci majetku ve výši 625 LTL. Přes vnitrostátní soudy se případ dostal až k ESLP, kde Ramanauskas namítal, že použití důkazů, které byly získány na základě policejní provokace vůči němu, bylo v rozporu s jeho právem na spravedlivý proces. ESLP nakonec dospěl k závěru, že činnost dotčených jednotlivců vybočila z mezí pasivního vyšetřování již existující trestné činnosti, neboť, jak vyplývá z nahrávek telefonických hovorů, všechny schůzky mezi stěžovatelem a agentem se odehrály z podnětu agenta. Navíc zde není jediný důkaz o tom, že stěžovatel někdy v minulosti spáchal nějaký trestný čin, ať už související s korupcí či nikoliv. K porušení čl. 6 odst. 1 Úmluvy tedy došlo.⁷⁴

Za zmínku stojí i rozhodnutí ESLP ve věci Lüdi proti Švýcarsku. V tomto případě agent

⁷³ Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 9.6.1998 ve věci Teixeira de Castro proti Portugalsku, stížnost č. 25829/94

⁷⁴ Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 5.2.2008 ve věci Ramanauskas proti Litvě, stížnost č. 74420/01

předstíral zájem o koupi dvou kilogramů kokainu, přičemž toto množství určil sám agent. Od množství prodávané drogy se dle švýcarského právního řádu odvíjejí trestní sazby a případné naplnění kvalifikované skutkové podstaty. Tím agent nepřipustně zasáhl do skutkového děje a takovýto zásah je dle ESLP nepřipustný.⁷⁵

V rozsudku Bannikova proti Rusku ESLP zdůraznil, že použití utajených technik, které slouží k zjištění páchané trestné činnosti, nejsou eo ipso metodami porušujícími právo na spravedlivý proces, nicméně jejich nasazení musí probíhat v určitých mezích. Kritéria pro rozhodování mezi přípustnou tajnou policejní operací a nepřipustnou policejní provokací zhodnotil tak, že soud v prvé řadě musí zjišťovat, zda by k spáchání trestného činu došlo i tehdy, pokud by nebylo aktivity státu.⁷⁶

3.3 Judikatura Ústavního soudu

Prvním významným vnitrostátním rozhodnutím je náleží Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 597/99. Policejní důstojník měl v další osobě vyvolat dojem, že je schopen zajistit, aby tato ve vyšetřované věci nebyla vzata do vazby a nakonec ani trestně stíhána (když toto nebezpečí jí mělo hrozit). Ten, komu byla naznačena potřeba úplatku, se obrátil na policii, která mu poskytla peníze a monitorovala předávání peněz. Následně byl policejní důstojník odsouzen za zneužívání pravomoci veřejného činitele a přijímání úplatku. Ústavní soud spatřoval problém hlavně v tom, že si policejní důstojník neřekl o konkrétní částku. Výši úplatku určil svědek spolu s policií, tím se policejní orgán podílel na kvalifikaci tohoto jednání. A také v tom, že státní moc reprezentována policií tímto svým jednáním a postupem sama o sobě vytvořila podmínky a navodila situaci se zjevnou snahou případný trestný čin uskutečnit a dokonat. Ústavní soud dále uvedl, že je nepřipustný takový zásah státu do skutkového děje, jenž ve své komplexnosti tvoří trestný čin, resp. takový podíl státu na jednání osoby, jehož důsledkem je trestní kvalifikace tohoto jednání.⁷⁷

Dalším významným judikátem je náleží Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 710/01. Tento případ je vlastně českou obdobou výše zmíněného případu Teixeira de Castro proti Portugalsku, kterým se zabýval ESLP. Policisté měli podezření, že stěžovatel obchoduje se zbraněmi, a

⁷⁵ Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 15.6.1992 ve věci Lüdi proti Švýcarsku, stížnost č. 12433/86

⁷⁶ Stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 25.9.2014, sp. zn. Tpjn 301/2014

⁷⁷ Náleží Ústavního soudu ze dne 22.6. 2000, sp. zn. III. ÚS 597/99

rozhodli se získat důkazy za pomoci předstíraného převodu. Spojili se tedy se stěžovatelem za účelem nákupu zbraní, ten však zbraně neměl, nicméně přislíbil jejich obstarání. Když požadované zbraně obstaral, kontaktoval zájemce a domluvil se s nimi na místě předání. Při předávání policisté odkryli svoji příslušnost k policii a stěžovatele zatkli. Stěžovatel byl následně odsouzen, a to pouze za toto jedno jednání, při kterém spolupůsobili policisté. Ústavní soud následně rozhodl obdobně jako ESLP v případě Teixeira de Castro proti Portugalsku. „*Ze skutkového stavu zjištěného nalézacím soudem vyvodil Ústavní soud závěr, že policisté se neomezili při použití operativně technických prostředků na čistě pasivní přezkoumání údajně páchané trestné činnosti, ale působili na odsouzeného K. a zprostředkovaně i na stěžovatele vlivem, který je přivedl ke spáchání trestného činu, za nějž byli odsouzeni. Nic nenasvědčuje tomu, že by stěžovatel trestný čin spáchal i bez zásahu policie. Jak uvedl Evropský soud ve zmíněném rozsudku, je takový postup policejních orgánů vybočením z přesně vymezených hranic, v jejichž rámci má probíhat zákonný a zároveň spravedlivý proces zaručený čl. 6 odst. 1 Úmluvy. I v nyní projednávané věci je proto Ústavní soud nucen konstatovat, že zásah policistů a jeho použití v trestním řízení zbavilo stěžovatele práva na spravedlivý proces podle čl. 6 odst. 1 Úmluvy.*“⁷⁸

Opačně, tedy v neprospěch stěžovatele, rozhodl Ústavní soud v nálezu I.ÚS 591/01, kde odmítl námitku stěžovatele týkající se údajné policejní provokace. Tento nález však není v rozporu s předchozí judikaturou, neboť skutkový stav v tomto případě je podobný, nicméně odlišný od předchozího případu. Policie měla v tomto případě pádné důvody oba obžalované podezírat z účasti na obchodování s drogami, když A. S. nabízel prodej heroínu **více osobám** v úmyslu "umazání" dluhu 10.000 USD ze strany osob, pro které prodej drog realizoval. Nelze proto v daném případě hovořit o tom, že teprve policisté svým jednáním podnítili obžalované ke spáchání trestného činu a že by bez jejich zásahu k jeho spáchání nedošlo, nýbrž bylo prokázáno, že A. S. hledal zájemce o koupi heroínu, a když to policie zaregistrovala, předstírala o koupi drogy zájem.⁷⁹

Zaměříme-li se podrobněji na srovnání těchto dvou nálezů, můžeme vidět ten zásadní rozdíl, kdy v prvním případě stěžovatel nenabízí zbraně širšímu okruhu osob (alespoň to nebylo prokázáno), ale pouze reaguje na poptávku utajených policistů. V tomto případě pak tedy nelze dovodit, že by se stěžovatel trestného činu dopustil, kdyby zde nebylo impulzu ze strany policistů. Na správnost tohoto úsudku poukazuje i fakt, že stěžovatel u sebe ani ve svém bytě

⁷⁸ Nález Ústavního soudu ze dne 25.6. 2003, sp. zn. II. ÚS 710/01

⁷⁹ Nález Ústavního soudu ze dne 19.3. 2002, sp. zn. I. ÚS 591/01

žádné zbraně neměl. Oproti tomu druhý případ se diametrálně liší v tom, že drogy byly nabízeny širšímu okruhu osob, do kterého se zařadili i utajení policisté s cílem získat klíčové důkazy pro trestní řízení. Stěžovatel by se však zjevně nezdráhal dopustit se daného trestného činu, i kdyby zájem o koupi drogy místo utajených policistů projevil někdo jiný. Tohoto rozdílu si je Ústavní soud vědom, a proto je jeho judikatura, co se této problematiky týče, konstantní a ustálená. K jasnosti náhledu na tuto problematiku nález č. I.ÚS 591/01 přispěl také tím, že zde Ústavní soud částečně definoval policejní provokaci, když uvedl, že **"za policejní provokaci je možno považovat takové jednání policie, jež by iniciovalo jednání osoby k trestnému činu, jehož by se bez této iniciace nedopustil".**⁸⁰

Tuto myšlenku Ústavní soud v podstatě jen jinými slovy zopakoval v nálezu sp. zn. II. ÚS 552/01, když uvedl, že je toho názoru, že z hlediska trestního práva a trestního řádu (ust. § 1 odst. 1 tr. řádu) musí řízení působit k upevňování zákonnosti, předcházení a zamezování trestné činnosti, výchově občanů v duchu důsledného zachovávání zákonů a pravidel občanského soužití i čestného plnění povinností ke státu a společnosti. Z hlediska trestního řádu **jde o provokaci v případě, kdy policie svým zákrokem do života občana (bez ohledu na sdělení či nesdělení obvinění) vyvolá v tomto občanovi úmysl spáchat trestný čin, ačkoliv předtím tento občan žádný takový úmysl neměl a na páchání provokovaného trestného činu nepomyslel.** V tomto konkrétním případě šlo o přijetí úplatku a Ústavní soud rozvinul výše zmíněnou myšlenku, když dále uvedl, že pokud neutrální osoba nabídne jiné osobě úplatek z policejních peněz, tato osoba, která o přijetí úplatku nikdy ani neuvažovala, zlákána příležitostí, úplatek přijme. Vytvoření takovéto situace lze považovat za provokaci. Jestliže ale existují nepřímé důkazy, že určitá osoba bere úplatky, je vytvoření situace popsané shora pouhým opatřením přímého důkazu, nikoliv provokací. Obzvlášť u trestného činu přijímání úplatku, kde trestné jednání probíhá s největším utajením a mezi čtyřma očima, žádný přímý důkaz neexistuje. Řetězec nepřímých důkazů obvykle postačuje k důvodnému postavení pachatele před soud (ust. § 176 tr. řádu), ale bývá zcela nedostatečný pro odsouzení pachatele. Je zcela nepředstavitelné, že by k obstarání přímého důkazu mohlo dojít až po sdělení obvinění. Pokud tedy jde o obstarání přímého důkazu u pachatele, který se podle všeho již několika útoků trestného činu dopustil, nejde ze strany policie o provokaci, a tedy ani o jednání odporující Listině.⁸¹

⁸⁰ Nález Ústavního soudu ze dne 19.3. 2002, sp. zn. I. ÚS 591/01

⁸¹ Nález Ústavního soudu ze dne 8.10. 2002, sp. zn. II. ÚS 552/01

3.4 Judikatura Nejvyššího soudu

Otázkou policejní provokace se nejednou zabýval také Nejvyšší soud a jeho závěry jsou zcela v souladu s judikaturou Ústavního soudu. Například v rozhodnutí 5 Tdo 1366/2003, o dovolání muže odsouzeného za pokus trestného činu nedovolené výroby a držení omamných a psychotropních látek a jedů, se Nejvyšší soud vyjádřil následovně. *„Pokud obviněný ještě před setkáním se skrytými vyšetřovateli byl rozhodnut spáchat trestný čin spočívající v prodeji omamné látky občanům cizího státu, tudíž vstupem orgánů policie byl pouze jeho původní záměr realizován, aniž byl k jeho uskutečnění jakýmkoli způsobem veden event. Vyprovokován, a nemůže tedy obstát námitka obviněného o absenci jeho úmyslu "trestně jednat", neboť tento úmysl dopustit se jednání, které vykazovalo znaky žalovaného trestného činu, projevil obviněný jednoznačně ještě před vstupem policie do kontaktu s ním. Nejednalo se tedy o případ, kdy pachatel až v důsledku aktivity policie se rozhodne spáchat trestný čin, v dané věci tedy policie svou aktivitou nevyvolala u obviněného úmysl dopustit se protiprávního jednání, neboť ke spáchání trestného činu byl již připraven resp. rozhodnut. Jednání policie tak zůstalo pouze na úrovni projeveného zájmu o realizaci obchodu s drogou, který však bylo reálně uskutečnit i bez přispění policie a v žádném případě nešlo o situaci, kdy až kontakt policie s obviněným v něm vyvolal rozhodnutí spáchat trestný čin.“*⁸² Můžeme tedy pozorovat, že hranici mezi policejní provokací a zákonným postupem vnímá Nejvyšší soud stejně jako soud Ústavní.

Obdobně například v rozhodnutí 5 Tdo 716/2004, kde Nejvyšší soud shrnul, že v posuzované věci je z hlediska trestnosti jednání obviněného podstatné zjištění, že ještě před vstupem policejních orgánů do obchodu s drogou byl obviněný na základě výsledků operativního šetření Policie ČR vyhodnocen jako osoba obchodující s omamnými látkami, neboť obviněný byl prokazatelně rozhodnut realizovat prodej drogy. Následně po nasazení agenta to byl opět obviněný, kdo aktivně organizoval konkrétní kroky uskutečňované transakce, které nakonec vyústily v prodej tablet XTC v množství specifikovaném ve výroku rozsudku soudu I. stupně. Po svém aktivním vstupu do jednání určoval místo i čas konání schůzek s ostatními osobami, přičemž ze strany Policie ČR nedošlo k jakékoli aktivitě k realizaci nabízeného obchodu. Z uvedeného tedy jednoznačně vyplývá, že obviněný ještě před setkáním s agentem byl rozhodnut spáchat trestný čin spočívající v prodeji omamné látky, tudíž vstupem

⁸² Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11.2.2004, sp. zn. 5 Tdo 1366/2003

orgánů policie byl pouze jeho původní záměr realizován, aniž byl k jeho uskutečnění jakýmkoli způsobem veden event. vyprovokován.⁸³

3.5 Stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu

A nyní k samotnému stanovisku trestního kolegia nejvyššího soudu sp. zn. Tpjn 301/2014⁸⁴, které hned ve svém úvodu jasně definuje, že „*za policejní provokaci se považuje aktivní činnost policie, která směřuje k podněcování určité osoby (fyzické či právnické) ke spáchání konkrétního trestného činu s cílem získat usvědčující důkazy a vyvolat její trestní stíhání, a jejímž důsledkem je vzbuzení úmyslu spáchat trestný čin podněcovanou osobou, ačkoliv předtím tato osoba žádný takový úmysl neměla.*“⁸⁵ a dále doplňuje, že „*Policejní provokací je i taková aktivní činnost policie, již dochází k doplňování chybějících zákonných znaků základní skutkové podstaty určitého trestného činu, k záměrnému podstatnému navýšení rozsahu spáchaného činu podněcovanou osobou, či k jiným způsobem vyvolané změně právní kvalifikace spáchaného činu k tíži podněcované osoby, zejména pokud jde o okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby, byť by jinak tato osoba byla k spáchání činu v obecném smyslu rozhodnuta.*“⁸⁶ Ve stanovisku jsou rovněž shrnuty významné judikáty, ze kterých Nejvyšší soud vycházel při vytváření výše zmíněné definice.

Nejvyšší soud v tomto stanovisku dále upřesňuje, že jako postup „*lege artis*“ shledává provokaci na bázi konceptu takzvané sting operation. Blíže však pojem „*sting operation*“ a s tím související pojmy „*entrapment*“, „*encouragement*“ nevysvětluje. V této práci jsou tyto pojmy vysvětleny níže. Naproti tomu nepřipustnou policejní provokací bude situace, kdy policista provokatér v jiné osobě rozhodnutí spáchat trestný čin a tato provokace pak bude *conditio sine qua non* následně spáchaného trestného činu. Tedy jinými slovy nebýt této provokace, trestný čin by spáchán nebyl.

⁸³ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30.6.2004, sp. zn. 5 Tdo 716/2004

⁸⁴ Toto stanovisko bylo vydáno k otázce trestněprávní kvalifikace jednání majícího znaky trestného činu, jehož se dopustí prověřovaná osoba v rámci tzv. zkoušky spolehlivosti ve smyslu § 41 zák. č. 341/2011 Sb., o Generální inspekci bezpečnostních sborů a o změně souvisejících zákonů, a k jejímu odlišení od policejní provokace.

⁸⁵ Stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 25.9.2014, sp. zn. Tpjn 301/2014

⁸⁶ Tamtéž

4 Zahraniční právní úprava

4.1 Slovenská právní úprava

Postavení agenta ve slovenské právní úpravě zakotvují § 10 odst. 20 trestního řádu, který je definuje, a § 117 trestního řádu, kde jsou stanoveny podmínky jeho použití. Ustanovení § 30 trestního zákoníku pak zakotvuje beztrestnost agenta.⁸⁷ Zakotvení tohoto institutu je tedy obdobné úpravě české. Jinak by se však dalo říci, že slovenská právní úprava týkající se agenta je oproti té české odvážnější, neboť Slovensko se nebálo po vzoru Spojených států amerických uzákonit agenta provokatéra. Ustanovení § 117 trestního řádu Slovenské republiky, konkrétně jeho druhý odstavec sice říká, že obecně agent iniciativně navádět ke spáchání trestného činu nesmí. Z tohoto pravidla však existuje výjimka, když je hned v následující větě stanoveno, že toto výše zmíněné pravidlo neplatí, pokud jde o korupci veřejného činitele nebo zahraničního veřejného činitele a zjištěné skutečnosti nasvědčují, že by pachatel trestný čin spáchal i tehdy, pokud by příkaz k použití agenta nebyl vydaný.⁸⁸ Policejní provokace je tak podle slovenské úpravy přípustná za splnění následujících podmínek:

- a. podezření na korupční jednání,
- b. podezřelý je veřejný činitel nebo zahraniční veřejný činitel,
- c. zjištěné skutečnosti nasvědčují tomu, že by trestný čin byl spáchán i bez návodu k tomuto trestnému činu.⁸⁹

Sluší se však dodat, že uzákonění agenta provokatéra vzbudilo v odborné veřejnosti poměrně silné emoce, neboť stejně jako u nás v ní převládal spíše názor, že agent provokatér je nepřipustným zásahem do základních lidských práv. Například Příbelský ve svém článku⁹⁰ označil uzákonění agenta provokatéra za nepřipustné, nemorální a v rozporu s Ústavou SR a Listinou základních práv a svobod. Čentěš k agentu provokatérovi mimo jiné uvedl, že je třeba zdůraznit nutnost respektování zásad legality, subsidiarity a proporcionality při jeho použití,

⁸⁷ VESELÁ, Hana. *Právní úprava postavení policejních agentů*. Praha: Parlamentní institut, 2010. s. 5

⁸⁸ Zákon č. 301/2005 Z. z., trestný poriadok, ve znění pozdějších předpisů

⁸⁹ HERCZEG, Jirí. *Systém řízení provokace v boji proti korupci a principy právního státu*. Bulletin advokacie. 2011, č. 4, s. 25-31

⁹⁰ PRÍBELSKÝ, Patrik. *Policajná provokácia v Slovenskej republike*. Trestní právo, 2004, č. 2, s. 18.

neboť v demokratickém právním státu je nepřipustné, aby stát prostřednictvím agenta posiloval vůli jiné osoby spáchat trestný čin.⁹¹

Co se beztrestnosti agenta týče, zde se Slovensko vydalo opačnou cestou než Česká republika. Zatímco v ČR máme taxativní výčet trestných činů, pro které je agent beztrestný, Slovensko si pomohlo negativním výčtem činů, pro které beztrestný není. Obecně je tedy stanovena agentova beztrestnost, když je v ustanovení § 30 stanoveno, že čin jinak trestný není trestným činem, pokud se jej agent dopustil jen proto, že k tomu byl donucen zločineckou nebo teroristickou skupinou, ve které působí. Stejně tak nebude čin jinak trestný trestným činem, pokud ho agent spáchá v důvodné obavě o svůj život nebo zdraví nebo život nebo zdraví blízké osoby. A v následujícím odstavci jsou pak vyjmenovány trestné činy, pro které výše zmíněné pravidlo neplatí. Dále je v tomto odstavci stanoveno, že výše zmíněné pravidlo neplatí také pokud by takovým činem způsobil těžkou újmu na zdraví anebo smrt.⁹²

Rozdílná od české právní úpravy je také možnost použít jako agenta osobu, která není příslušníkem policejního sboru. Respektive obecně může být na Slovensku agentem stejně jako u nás pouze příslušník policejního sboru nebo příslušník policie jiného státu. Avšak co se korupčních trestných činů týče, zde může jako agent posloužit i občan Slovenské republiky, který byl ke spolupráci získán nebo se sám přihlásil a je v konkrétním případě angažován anebo je ochoten spolupracovat a krátkodobě plnit úkoly agenta z jiných důvodů. S takovou osobou je veden pohovor a před zahájením své krátkodobé činnosti musí podepsat prohlášení, v němž se zavazuje, že bude vypovídat jako svědek a bude zachovávat mlčenlivost o okolnostech, které se při své činnosti dozvěděl. Takovouto osobu může agentem ustanovit státní zástupce na návrh policisty nebo příslušníka policejního sboru, který byl pověřen ministrem vnitra.⁹³ Toto jsou tedy tři významné odlišnosti od české úpravy.

4.2 Právní úprava USA

V porovnání s českou a slovenskou právní úpravou institutu agenta je ta americká jednoznačně nejodvážnější. Jak již bylo řečeno výše, v evropských zemích je institut agenta provokatéra využíván minimálně. Naproti tomu v USA je policejní provokace výrazně

⁹¹ ČENTÉŠ, Jozef. *Niekoľko poznámok k použitiu agenta v slovenskom trestnom konaní*. Státní zastupitelství, 2014, č. 3, s. 37.

⁹² Zákon č. 300/2005 Z.z., trestný zákon, ve znění pozdějších předpisů §30

⁹³ VESELÁ, Hana. *Právní úprava postavení policejních agentů...*, s. 5.

rozšířena a agent provokatér je legislativou i judikaturou pokládán za efektivní prostředek potírání organizovaného zločinu.⁹⁴ A to zejména v oblasti drogové delikvence a korupce, dále pak při praní špinavých peněz a potírání obchodu s pornografií.⁹⁵ Užití agenta jako iniciátora či provokatéra trestné činnosti v USA probíhá především v rámci tzv. „sting operation“⁹⁶ Agent nemusí vystupovat v každé jednotlivé sting operation, nicméně situace, kdy zapojen není, je spíše výjimkou.⁹⁷ S pojmem sting operation úzce souvisí pojem „defense of entrapment“⁹⁸, což je pojem označující nedovolené nastražení pasti na nevinnou osobu, jde tedy o formu obrany proti nepřipustnému použití sting operation.⁹⁹ Oba tyto pojmy budou blíže vysvětleny v následující podkapitole.

4.2.1 Sting operation

Dle Karabce¹⁰⁰ se jako sting operation označují policejní aktivity, které spočívají v iniciování trestné činnosti za účelem jejího následného odhalení a potrestání pachatele. Policejní agent vystupuje například jako kupující nebo zájemce o určité zboží nebo služby a identifikuje tak osoby, které mají kontakty v kriminálním prostředí a mají možnost spáchat trestnou činnost. Takto iniciovaná trestná činnost pak probíhá pod kontrolou policie, což umožňuje získat důkazy k trestnímu stíhání osob zúčastněných na trestné činnosti. Účelem sting operations je zvýšit efektivitu odhalování a objasňování určitých trestných činů a jejich pachatelů. Trestná činnost související s prostitucí, s obchodem s drogami a se zbraněmi zahrnuje především transakce založené na souhlasu všech jejích účastníků. Je tak obzvláště obtížné tuto trestnou činnost odhalit, neboť ta probíhá v soukromí mezi osobami, které ji oznámí policejním orgánům skutečně jen výjimečně. Trestné činy, které jsou svou podstatou konsensuální, konspirační či tajné, tak zpravidla nemohou být odhaleny bez užití skrytých operativních metod, jako jsou sting operations.

⁹⁴ KOPEČNÝ: *Možnosti a limity použití agenta...*, s. 131.

⁹⁵ MUSIL, Jan. Policejní provokace v teorii, legislativě a judikatuře. *Státní zastupitelství*, 2014 č. 3, s. 14

⁹⁶ Pojem „sting operation“ by se dal volně přeložit jako operace spočívající v „popíchnutí“, nicméně v textu bude tento pojem nadále uváděn v originální anglické podobě

⁹⁷ TICHÁČEK, Jan. *Užití agenta při odhalování a objasňování trestné činnosti*. Brno: Právnická fakulta Masarykovy univerzity, 2008, s. 96.

⁹⁸ Pojem „defence of entrapment“ bude v dalším textu rovněž uváděn v originálním anglickém znění, pro úplnost však podotýkám, že do českého jazyka bychom jej mohli volně přeložit jako „nedovolené nastražení pasti“.

⁹⁹ SOTOLÁŘ, Alexander, PŮRY František, WORATSCHOVÁ, Vladana. Posuzování policejní provokace *Trestněprávní revue*, 2002, č. 11, s. 315.

¹⁰⁰ KARABEC, Zdeněk. *Účinnost právních nástrojů proti organizované kriminalitě*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2010, s. 39.

Lze rozlišit dva základní druhy sting operation. V rámci prvního agent předstírá, že se účastní protizákonné činnosti jako kupující či prodávající nelegálního zboží nebo služby. Agent tak může vystupovat jako kupující či prodávající drog, obchodník s dětskou pornografií, s nelegálními zbraněmi, s pirátským softwarem, s lidskými orgány. Stejně tak se může pokoušet podplatit veřejné činitele či reprezentovat dodavatele raket sestavených k sestřelení civilního letadla. Jinými případy tohoto typu sting operations jsou pak situace, kdy se agent podílí na trestné činnosti těch, vůči nimž sting operation směřuje, jako spolupachatel, tedy například pomáhá obětem sting operation naplánovat bankovní přepadení, připravuje s těmito vraždu apod.

Druhý typ sting operations se vyznačuje takovou činností agenta, kdy ten představuje eventuální oběť protizákonné aktivity, což lze ilustrovat na příkladu agentky, která se, oděna v civilním oblečení, prochází na odlehlém místě, aby vybídla k útoku případné zloděje či násilníky. Pod tento typ sting operations dále spadá také zanechání nezamčeného vozidla s klíči v zapalování na frekventované ulici nebo dopisování si agenta, který předstírá, že je nezletilý, s pedofilem, a sjednávání si s tímto schůzku za účelem sexu.¹⁰¹

4.2.2 Defence of entrapment

I sting operation má však své limity. A ty spočívají v možnosti obviněného využít takzvané „defence of entrapment“.¹⁰² Tohoto práva se bude obviněný domáhat, pokud má za to, že byl činností policejních orgánů ovlivněn do té míry, že by daný trestný čin nespáchal, pokud by k tomu nebyl ze strany těchto orgánů vyprovokován. Pokud by soud v konkrétním případě shledal naplnění podmínek defence of entrapment, obžalobu by zamítl. Defense of entrapment se historicky prosazoval jen pomalu. Soudy jej zprvu jako obhajobu obviněného vůbec neuznávaly. Situace se však dosti změnila a současná právní úprava, která se nabádáním k páčání trestných činů zabývá, se snaží najít jakousi rovnováhu mezi kriminálními předpoklady u obviněného a praxí orgánů činných v trestním řízení. Cílem daného jednání již není „polapit do nastražené sítě“ zákona dbalé občany, ale právě naopak, tj. postihnout nenapravitelné recidivisty

¹⁰¹ TICHÁČEK, Jan. *Užití agenta při odhalování a objasňování trestné činnosti*. Brno: Právnická fakulta Masarykovy univerzity, 2008, s. 97.

¹⁰² Český bychom mohli tento pojem pojmenovat jako „obrana proti vyprovokování trestného činu“

Při stanovování hranic přiměřené provokace vychází řada států, stejně jako federální vláda, z takzvaného subjektivního testu. Na základě tohoto testu pak je obviněný oprávněn použít tzv. *defense of entrapment* za předpokladu, že předloží důkaz pro prokázání těchto dvou znaků:

1. před tím, než došlo ze strany orgánů činných v trestním řízení k podněcování, obviněný neměl v úmyslu trestný čin spáchat
2. podněcování bylo příčinou toho, že obviněný trestný čin spáchal.

Rozhodující otázkou pro posouzení výsledku subjektivního testu je, kde je původ úmyslu spáchat trestný čin. Jestliže tento nacházíme u obviněného, pak se státní moc nedovoleného nastražení pasti nedopustila. Jinak řečeno, pokud byla u obviněného predispozice ke spáchání trestného činu a státní moc mu pouze k tomu poskytla příležitost, potom nelze říci, že na něj byla nastražena past.¹⁰³

¹⁰³ COUFALOVÁ, Bronislava. *Trestněprávní prostředky boje s organizovaným zločinem*. Praha: Právnická fakulta Univerzity Karlovy v Praze, 2012, s. 64.

5 Úvaha de lege ferenda

Institut použití agenta není v trestním právu žhavou novinkou, na druhou stranu se však nejedná ani o institut se sáhodlouhou historií, jenž by byl vybroušen četnou a pestrou judikaturou, která by se promítla do významných novel a tím se stal zcela precizním. Namísto toho je zde několik variant, jak tento institut vylepšit.

Jak je zmíněno výše, agentem může být jen příslušník Policie České republiky nebo Generální inspekce bezpečnostních sborů. Nemožnost užít v roli agenta jinou osobu než příslušníka policie nebo generální inspekce přináší v praxi zásadní problém související s etnickým složením organizovaných zločineckých skupin. Ty jsou často založeny na přísně etnickém principu, což značně znesnadňuje infiltraci příslušníka české policie v roli agenta.¹⁰⁴ Na území České republiky jsou kromě českých a slovenských skupin nejaktivnější skupiny vietnamské, bulharské, albánské (především z Kosova a Makedonie), ukrajinské, ruské, nigerijské a rumunské.¹⁰⁵ Jak ve svém článku¹⁰⁶ uvádí i Karabec, pro použití agenta v takovém zločineckém prostředí je proto nezbytné mít k dispozici osobu téže nebo alespoň příbuzné národnosti, což je ovšem v podmínkách Policie České republiky nesnadným úkolem. Se stejným problémem se samozřejmě potýká policie i v jiných zemích, ale tam, kde etnická struktura obyvatelstva je historicky pestřejší (např. v USA), nebo v zemích, které měly své kolonie (Anglie, Francie), je obvykle etnicky různorodější i personální složení policejních orgánů. Bylo by proto vhodné uvažovat i o možnosti využívat k plnění úkolů utajeného agenta i jiné osoby než pouze příslušníky policie. Alternativou k tomuto řešení by mohlo být uplatnění úpravy zákona o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních. Ustanovení § 59 tohoto zákona umožňuje použití agenta zahraničního bezpečnostního sboru.¹⁰⁷ Tímto způsobem by pak mohl být vyřešen problém s nedostatečnou národnostní různorodostí příslušníků české policie v případech, kdy by bylo třeba infiltrace do uzavřené národnosti či etnické zločinecké skupiny. Použitím zahraničního agenta by rovněž odpadl problém jazykové bariéry.¹⁰⁸

¹⁰⁴ KOPEČNÝ: *Možnosti a limity použití agenta...*, s. 128.

¹⁰⁵ Ministerstvo vnitra ČR, odbor bezpečnostní politiky. *Bezpečnostní hrozby* [online]. mvcr.cz , 17. června 2019 [cit. 9. prosince 2019]. Dostupné na <https://www.mvcr.cz/clanek/bezpecnostni-hrozby-337414.aspx?q=Y2hudW09Mg%3d%3d>

¹⁰⁶ KARABEC, Zdeněk. Použití agenta proti organizovanému zločinu. *Trestněprávní revue*. 2011, č. 8, s. 224-231

¹⁰⁷ Zákon č. 104/2013 Sb., zákon o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních, ve znění pozdějších předpisů

¹⁰⁸ KOPEČNÝ: *Možnosti a limity použití agenta...*, s. 128.

Také je nutno zauvažovat o možnosti uzákonění agenta provokatéra, ačkoliv se odborná veřejnost většinou klaní k názoru, že uzákoněním tohoto institutu by bylo nepřiměřeně zasazeno do základních lidských práv a svobod. Pěkně se v tomto smyslu vyjádřil Herczeg, když napsal, že zavedení institutu agenta provokatéra do českého právního řádu je sice populární, ale slepou uličkou k potírání korupce, neboť je v rozporu s právem na spravedlivý proces. Není sporu o tom, že limity ústavnosti a zákonnosti ztěžují, zpomalují nebo dokonce zabraňují rychlému a účinnému potrestání řady pachatelů. Mnohdy dokonce vedou k úniku viníků před spravedlností. Veřejné mínění je v takových případech médií burcováno proti „zbytečným překážkám“ bránícím účelu trestního řízení, totiž dopadení a potrestání pachatelů. Politici pak mají tendenci vystupovat ve smyslu staré jezuitské teze, že účel světí prostředky. Proto musí platit i nadále: problémy, které lze řešit pouze s pomocí agenta provokatéra, prostě nejsou v právním státě legálně řešitelné. Naopak, je třeba důsledně čelit pokusům o nenápadnou demontáž základních práv a svobod, byť jen cestou postupné eroze některých dílčích principů, na nichž právní stát spočívá.¹⁰⁹ S tímto názorem zcela souhlasím. Otázkou také zůstává, nakolik je v České republice vůbec využíván agent kontrolor. Možná by posun v boji s organizovanou kriminalitou zajistilo častější a efektivnější využívání operativně pátracích prostředků, které již uzákoněny jsou. Konkrétní statistiky je však s ohledem na citlivost těchto informací prakticky nemožné získat.

Za vylepšení české právní úpravy bych rovněž považoval změnu úpravy beztrestnosti agenta. Zde by dle mého bylo na místě inspirovat se slovenskou právní úpravou. To znamená již dále nerozšiřovat taxativní výčet trestných činů, pro které je agent beztrestný, ale jeho beztrestnost stanovit obecně a následně pomocí taxativního výčtu z této beztrestnosti stanovit výjimky. Současný taxativní výčet činů, pro které je agent dle českého práva beztrestný, obsahuje již více než šedesát trestných činů a má rozšiřující tendenci, neboť už byl vícekrát rozšířen. Oproti tomu výčet trestných činů, pro které dle slovenské právní úpravy agent beztrestný není, obsahuje jen něco přes dvacet trestných činů, je tedy kratší a nepochybně přehlednější.

¹⁰⁹ HERCZEG, Jiří. *Systém řízení provokace v boji proti korupci a principy právního státu*. Bulletin advokacie. 2011, č. 4, s. 25-31

Závěr

Hlavním cílem této práce bylo poskytnout celistvý pohled na operativně pátrací prostředek spočívající v použití agenta, přiblížit možné nedostatky české úpravy tohoto institutu a taky nastínit možné změny a vylepšení právní úpravy tohoto institutu. V první kapitole jsem bližší rozvedl operativně pátrací prostředky. Druhá kapitola byla věnována obecnému zakotvení institutu použití agenta. Ve třetí kapitole jsem se zaměřil na agenta provokatéra a policejní provokaci. Ve čtvrté kapitole jsem přiblížil odlišnosti zahraniční právní úpravy, a to slovenské a americké. A konečně v páté kapitole jsem se zabýval úvahami *de lege ferenda*.

Použití agenta je prostředek ležící nejbližší hranici mezi legálními postupy policejních orgánů při vyšetřování trestné činnosti a nelegálním zásahem do lidských práv ze strany oněch vyšetřovacích orgánů. Toto přibližování se k oné hranici, které občas vede až k jejímu překročení, je však nezbytné pro vyšetření komplikované trestné činnosti, kterou činnost vysoce organizovaných zločineckých skupin bezpochyby je. Mnohé organizované skupiny disponují vysoce organizovanou strukturou a záměrnou komplikovaností vztahů uvnitř této skupiny. Tyto vztahy uvnitř skupiny je pak velice obtížné rozplést a osvětlit zvenčí. Žádoucím pak tedy je existence zákonného prostředku umožňujícího nasazení policisty do takovýchto skupin, který tak může snadněji odhalit vztahy uvnitř skupiny a výrazně pomoci k vyšetření činnosti skupiny. Vzhledem k závažnosti a vysoké nebezpečnosti organizovaného zločinu pro společnost je pak dle mého jednoznačně dobře, že v České republice máme tento institut uzákoněn.

V úvodu jsem si stanovil následující výzkumné otázky a hypotézy

1. Je česká právní úprava týkající se beztrestnosti agenta precizní, nebo je zde prostor pro zlepšení? Nebylo by vhodné stanovit jeho beztrestnost jiným způsobem?

Hypotéza: *Beztrestnost agenta je v českém právním řádu stanovena naprosto jasně za pomoci taxativního výčtu. Ten už je však v současnosti poměrně rozsáhlý, proto by možná bylo elegantnějším řešením uzákonit obecnou beztrestnost agenta a následně za pomoci taxativního výčtu stanovit trestné činy, pro které tato beztrestnost neplatí.*

Úprava beztrestnosti agenta, tak jak je určena v ustanoveních § 312c TZ a § 363 TZ, je poměrně striktní a v zásadě ji nevnímám jako problémovou. Taxativní výčet trestných činů, pro které je agent beztrestným, představuje značný pokrok od předchozích právních úprav.

Nicméně by dle mého nebylo na škodu inspirovat se v tomto ohledu slovenskou právní úpravou. Slovenskou právní úpravu včetně úpravy agentovy beztrestnosti jsem popsal v kapitole Slovenská právní úprava. Mou vizi vylepšení současné české úpravy jsem popsal v posledním odstavci kapitoly Úvaha de lege ferenda, proto zde už je v krátkosti shrnu, že za estetičtější a praktičtější než současný rozsáhlý taxativní výčet považuji zakotvení obecné beztrestnosti agenta s následujícím stanovením výjimek z této beztrestnosti. Hypotézu jsem si tedy potvrdil.

2. Nebylo by vhodné do české právní úpravy zařadit i institut agenta provokatéra?

Hypotéza. Institut agenta provokatéra je nepochybně progresivnějším prostředkem v boji s organizovaným zločinem. Tato progresivita je však umožněna na úkor oslabení základních lidských práv, což je v demokratické právní společnosti nežádoucí.

V této práci jsem rovněž přiblížil institut agenta provokatéra. Pro srovnání jsem popsal využívání tohoto institutu v jiných zemích, konkrétně na Slovensku, kde je agent provokatér využíván ve vztahu k veřejným činitelům, a v USA, kde má tento institut bohatou historii. Na otázku, zda v České republice uzákonit vedle agenta kontrolora i agenta provokatéra, však nemám ucelený názor, neboť v této práci nebyl prostor pro zpracování judikatury související s agentem provokatérem v těchto zemích a mám za to, že jen z judikatury, respektive ze soudní praxe lze rozpoznat, jak moc užitečný, nebo na druhou stranu problémový, tento institut je. Nepochybně by to však byl zásah do práva na spravedlivý proces, které by tím bylo zase o kousek zmenšeno, a to je dle názoru mého i odborné veřejnosti nežádoucí. Nezodpovězenou otázkou také zůstává, nakolik jsou využívány operativně pátrací prostředky, které již uzákoněny byly. Nepodařilo se mi však nalézt ani vytvořit statistiku, která by na tuto otázku odpovídala a která by byla dostatečně aktuální.

3. Jaké jsou hranice policejní provokace v České republice?

Hypotéza: V České republice je policejní provokace zcela nepřijatelná. Aby však česká právní úprava byla v souladu s principem předvídatelnosti, je nutné, aby byly jasně určeny hranice oné policejní provokace. Tyto hranice dlouho určovala pouze judikatura, v současnosti už je však policejní provokace jasně definována.

Hranice policejní provokace nebyly dlouhou dobu jednoznačně určeny. Pachatelé se pak hojně odvolávali právě na překročení této hranice a dožadovali se vyslovení své nevinny. S těmito námitkami se pak musely soudy určitým způsobem vyrovnat a dle mého názoru se jim to dařilo poměrně dobře. Českou judikaturu bych se v tomto ohledu nebál označit za konstantní,

minimálně co se vyšších soudních instancí týče. Pozitivní je rovněž fakt, že tato česká judikatura ani není v rozporu s judikaturou Evropského soudu pro lidská práva. Definitivní řešení tohoto problému pak přineslo stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu sp. zn. Tpjn 301/2014, které obsahuje definici policejní provokace. Tím se česká právní úprava, co se problematiky policejní provokace týče, stala kompletní a jednoznačnou. Hypotézu jsem si tedy i v tomto případě potvrdil.

Závěrem bych shrnul, že česká právní úprava institutu použití agenta je zdařilá. Ačkoliv bychom zde našli určitý prostor pro zlepšení, obecně je tato úprava na dobré úrovni. Navíc je podpořena konstantní judikaturou, která je sice občas trochu strohá, co se popisu skutkového děje týče, když se soudy někdy omezují na pouhé konstatování, že agent v konkrétním případě vystupoval aktivně či pasivně, ale přesto se dá označit za jasnou, srozumitelnou a souladnou s požadavkem předvídatelnosti soudního rozhodování.

Seznam použitých zdrojů

Monografie a komentářová literatura

- COUFALOVÁ, Bronislava. *Trestněprávní prostředky boje s organizovaným zločinem*. Praha: Právnická fakulta Univerzity Karlovy v Praze, 2012, 168 s.
- DVOŘÁK, Vratislav, KLOUBEK, Martin. *Základy operativně pátrací činnosti policie v definicích a schématech*. 1. vydání Praha: Policejní akademie České republiky, 2011. 76 s.
- JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2017. 976 s.
- JELÍNEK, Jiří. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 7. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2017. 1312 s.
- JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 5. vydání. Praha: Leges, 2018, 864 s.
- JELÍNEK, Jiří. (ed.) *Organizovaný zločin (trestněprávní, trestněprocesní a kriminologické aspekty)*. Sborník příspěvků z mezinárodní vědecké konference Olomoucké právnické dny, květen 2014. Praha Leges, 2014, 152 s.
- KARABEC, Zdeněk. *Účinnost právních nástrojů proti organizované kriminalitě*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2010, 90 s.
- NĚMEC, Miroslav. *Kriminalistická taktika pro policisty*. 1. vydání. Praha: Eurounion, 2004. 328 s.
- NĚMEC, Miroslav. *Kriminalistická taktika pro policisty a studenty Policejní akademie České republiky v Praze*. Praha: ABOOK s.r.o., 2017. 548 s.
- POVOLNÝ, Daniel. *Operativní technika v rukou StB*. 1. vydání. Praha: Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu PČR, 2001. 111 s.
- RŮŽIČKA, Miroslav. *Operativně pátrací prostředky z pohledu státního zastupitelství*. In HUNDÁK, Štefan (ed). *Použití operativně pátracích prostředků k získání důkazů pro trestní řízení*. 1. vydání. Praha: Vydavatelství PA ČR, 2004. s. 7-31.
- ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád: komentář*. 7., doplněné a přepracované vydání. Praha: C.H. Beck, 2013. 4720 s.
- TICHÁČEK, Jan. *Užití agenta při odhalování a objasňování trestné činnosti*. Brno: Právnická fakulta Masarykovy univerzity, 2008, 138 s.

Odborné články

- BUDKA, Ivan. *Využití právních nástrojů pro potírání organizovaného zločinu (poznatky z výzkumu)*. Trestněprávní revue. 2018, č. 11-12, s. 266-275
- CIMR, V. *K zákonnosti provokace trestného činu policejními orgány*. Trestní právo, 2001, č. 2, s. 13.
- ČENTĚŠ, Jozef. *Niekoľko poznámok k použitiu agenta v slovenskom trestnom konaní*. Státní zastupitelství, 2014, č. 3, s. 37.
- ČIHÁKOVÁ, Lenka. *Ustanovení § 363 v novém trestním zákoníku: Krok vpřed či nikoli?* In: Sborník z konference Dny práva. Brno: Masarykova univerzita, 2009
- HERCZEG, Jiří. *Systém řízení provokace v boji proti korupci a principy právního státu*. Bulletin advokacie. 2011, č. 4, s. 25-31
- CHMELÍK, Jan. *Úvahy k agentu provokatérovi a korunnímu svědkovi*. Kriminalistika 2005, č. 1, s. 69.
- KARABEC, Zdeněk. *Použití agenta proti organizovanému zločinu*. Trestněprávní revue. 2011, č. 8, s. 224-231
- KRATOCHVÍL, Vladimír. *Policejní provokace „trestného činu“ z pohledu právního a ústavněprávního*. Trestní právo, 2001, č. 10, s. 3.
- MAZÁNEK, Jiří. *Operativně pátrací a podpůrné operativně pátrací prostředky v trestně procesní praxi Policie České republiky*. Trestní právo, 2007, č. 2, s. 14.
- MUSIL, Jan. *Policejní provokace v teorii, legislativě a judikatuře*. Státní zastupitelství, 2014 č. 3, s. 14
- PRÍBELSKÝ, Patrik. *Policajná provokácia v Slovenskej republike*. Trestní právo, 2004, č. 2, s. 18.
- PROVAZNÍK, Jan. *Trestněprocesní ingerence do podmínek trestní odpovědnosti*. Právní rozhledy. 2015, č. 8, s. 283-295
- SOTOLÁŘ, Alexander, PÚRY František, WORATSCHOVÁ, Vladana. *Posuzování policejní provokace* Trestněprávní revue, 2002, č. 11, s. 315.
- VESELÁ, Hana. *Právní úprava postavení policejních agentů*. Praha: Parlamentní institut, 2010. 12 s.

Zákony

- Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod

- ústavní zákon č. 2/1993 Sb., ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb., Listina základních práv a svobod
- zákon č. 273/2008 Sb., zákon o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 341/2011 Sb., zákon o Generální inspekci bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 555/1992 Sb., zákon o Vězeňské a justiční strážci České republiky, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 17/2012 sb., zákon o Celní správě ČR, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 141/1961 Sb., zákon o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 104/2013 Sb., zákon o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 300/2005 Z. z., trestný zákon, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 301/2005 Z. z., trestný poriadok, ve znění pozdějších předpisů

Judikatura

- Nález Ústavního soudu ze dne 22.6. 2000, sp. zn. III. ÚS 597/99
- Nález Ústavního soudu ze dne 19.3. 2002, sp. zn. I. ÚS 591/01
- Nález Ústavního soudu ze dne 8.10. 2002, sp. zn. II. ÚS 552/01
- Nález Ústavního soudu ze dne 25.6. 2003, sp. zn. II. ÚS 710/01
- Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 15.6.1992 ve věci Lüdi proti Švýcarsku, stížnost č. 12433/86
- Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 9.6.1998 ve věci Teixeira de Castro proti Portugalsku, stížnost č. 25829/94
- Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 5.2.2008 ve věci Ramanauskas proti Litvě, stížnost č. 74420/01
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11.2.2004, sp. zn. 5 Tdo 1366/2003
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30.6.2004, sp. zn. 5 Tdo 716/2004

Internetové zdroje

- Ministerstvo vnitra ČR, odbor bezpečnostní politiky. *Bezpečnostní hrozby* [online]. mvcz.cz , 17. června 2019 [cit. 9. prosince 2019]. Dostupné na

<https://www.mvcr.cz/clanek/bezpecnostni-hrozby-337414.aspx?q=Y2hudW09Mg%3d%3d>

Ostatní zdroje

- Důvodová zpráva k zákonu č. 265/2001 Sb., o změně zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, bod 129.
- Stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 25.9.2014, sp. zn. Tpjn 301/2014

Příloha č. 1

Výčet trestných činů, pro které je agent beztrestný dle ustanovení § 312c odst. 2.:

- trestný čin rvačky podle § 158 odst. 1,
- obchodování s lidmi (§ 168),
- svěření dítěte do moci jiného (§ 169),
- porušování domovní svobody (§ 178),
- poškození cizích práv (§ 181),
- porušení tajemství dopravovaných zpráv (§ 182),
- kuplířství (§ 189),
- šíření pornografie (§ 191),
- výroby a jiného nakládání s dětskou pornografií (§ 192),
- zneužití dítěte k výrobě pornografie (§ 193),
- krádež (§ 205),
- zpronevěra (§ 206),
- neoprávněné užívání cizí věci (§ 207),
- provozování nepoctivých her a sázek (§ 213),
- legalizace výnosů z trestné činnosti (§ 216),
- pletichy v insolvenčním řízení (§ 226),
- porušení povinnosti učinit pravdivé prohlášení o majetku (§ 227),
- poškození cizí věci (§ 228),
- padělání a pozměnění peněz (§ 233),
- neoprávněné opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku (§ 234),
- udávání padělaných a pozměněných peněz (§ 235),
- výroba a držení padělatelského náčiní (§ 236),
- neoprávněná výroba peněz (§ 237),
- porušení předpisů o nálepkách a jiných předmětech k označení zboží (§ 244),
- padělání a pozměnění předmětů k označení zboží pro daňové účely a předmětů dokazujících splnění poplatkové povinnosti (§ 245),
- porušení zákazů v době nouzového stavu v devizovém hospodářství (§ 247),
- neoprávněné podnikání (§ 251),

- neoprávněné provozování hazardní hry (§ 252),
- zjednání výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě (§ 256),
- pletichy při zadání veřejné zakázky a při veřejné soutěži (§ 257),
- pletichy při veřejné dražbě (§ 258),
- porušení předpisů o oběhu zboží ve styku s cizinou (§ 261),
- porušení předpisů o kontrole vývozu zboží a technologií dvojího užití (§ 262),
- porušení povinností při vývozu zboží a technologií dvojího užití (§ 263),
- zkreslení údajů a nevedení podkladů ohledně vývozu zboží a technologií dvojího užití (§ 264),
- provedení zahraničního obchodu s vojenským materiálem bez povolení nebo licence (§ 265),
- porušení povinnosti v souvislosti s vydáním povolení a licence pro zahraniční obchod s vojenským materiálem (§ 266),
- zkreslení údajů a nevedení podkladů ohledně zahraničního obchodu s vojenským materiálem (§ 267),
- poškození a ohrožení provozu obecně prospěšného zařízení (§ 276),
- nedovoleného ozbrojování (§ 279),
- vývoj, výroba a držení zakázaných bojových prostředků (§ 280),
- nedovolená výroba a držení radioaktivní látky a vysoce nebezpečné látky (§ 281),
- nedovolená výroba a držení jaderného materiálu a zvláštního štěpného materiálu (§ 282),
- nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy (§ 283),
- přechovávání omamné a psychotropní látky a jedu (§ 284),
- nedovolené pěstování rostlin obsahujících omamnou nebo psychotropní látku (§ 285),
- výroba a držení předmětu k nedovolené výrobě omamné a psychotropní látky a jedu (§ 286),
- výroba a jiného nakládání s látkami s hormonálním účinkem (§ 288),
- neoprávněné nakládání s odpady (§ 298),
- neoprávněné nakládání s chráněnými volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami (§ 299),
- financování terorismu (§ 312d),

- podpora a propagace terorismu (§ 312e),
- vyhrožování teroristickým trestným činem (§ 312f),
- zneužití pravomoci úřední osoby (§ 329),
- přijetí úplatku (§ 331),
- podplacení (§ 332),
- nepřímé úplatkářství podle § 333 odst. 2,
- organizování a umožnění nedovoleného překročení státní hranice (§ 340),
- napomáhání k neoprávněnému pobytu na území republiky (§ 341),
- padělání a pozměnění veřejné listiny (§ 348),
- nebezpečné vyhrožování (§ 353),
- hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny (§ 355),
- podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod (§ 356)
- výtržnictví (§ 358)

Shrnutí

Předmětem této práce je analýza jednoho z operativně pátracích prostředků, a sice institut použití agenta dle ustanovení § 158e trestního řádu. Tato práce si klade za cíl poskytnout celistvý pohled na tento institut a blíže rozebrat jeho potencionální problémy spočívající v úpravě beztrestnosti agenta a hranic policejní provokace. Rovněž je v této práci přiblížen institut agenta provokatéra. V neposlední řadě přibližuje možné nedostatky české právní úpravy a jejich možné řešení.

Tato práce je vyjma úvodu a závěru rozdělena do pěti kapitol. V první je zachyceno teoretické zakotvení operativně pátracích prostředků. Druhá kapitola pak obsahuje podrobnější rozbor samotného institutu použití agenta. Další kapitola se věnuje policejní provokaci. Podstatnou částí této kapitoly je judikatura Evropského soudu pro lidská práva, Ústavního a také Nejvyššího soudu. Následující čtvrtá kapitola se zabývá zahraniční právní úpravou, konkrétně slovenskou a americkou. Poslední, pátá kapitola, pak obsahuje několik úvah o možných změnách české právní úpravy institutu použití agenta.

Na základě poznatků získaných při tvorbě této práce si dovoluji tvrdit, že česká právní úprava je v této oblasti poměrně zdařilá a nevyžaduje razantní změny. Velice kladně hodnotím jasné vymezení policejní provokace, pozitivně, avšak s drobnými výhradami, se dívám na úpravu agentovy beztrestnosti. A ztotožňuji se s jasně převažujícím názorem o nevhodnosti uzákonění agenta provokatéra v České republice.

Summary

The subject of this thesis is the analysis of one of the criminal intelligence components, namely the usage of undercover agent according to paragraph 158e of the criminal procedure code. The main goal of this thesis is to provide a holistic view to this institute and further to analyze its potential problems of regulating the impunity of the agent and the limits of police provocation. In this work is also approached an institute of agent provocateur. This work also contains possible shortcomings of the Czech legislation and their possible solutions.

This thesis is divided into five chapters except introduction and conclusion. The first one contains theoretical anchoring of criminal intelligence components. The second chapter deals with more detailed analysis of the institute of usage of undercover agent. The next chapter is devoted to police provocation. An important part of this chapter is the case law of the European Court of Human Rights, the Constitutional Court and the Supreme Court. The fourth chapter deals with foreign legislation, specifically Slovak and American. The fifth chapter contains several reflections of possible changes in the Czech legislation of the usage of undercover agent.

Based on the knowledge gained in the creation of this work, I would like to say that in my opinion the Czech regulation of undercover agent is of high quality and does not require any radical changes. I appreciate the clear definition of the police provocation very much. I evaluate the legal definition of impunity of undercover agent also positively but with little reservations. And I agree with clearly prevailing opinion about inappropriateness of enacting an institute of agent provocateur into czech legal order.

Klíčová slova

Operativně pátrací prostředky, použití agenta, agent, agent provokatér, policejní provokace, sting operation

Keywords

Criminal intelligence components, usage of undercover agent, agent, agent provocateur, police provocation, sting operation